

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta managementu a ekonomiky

Teze disertační práce

Vplyv vybraných aspektov finančného riadenia, environmentu a etiky podnikania na vnímanie CSR v prostredí MSP

**The Impact of Selected Aspects of Financial Management,
Environment and Business Ethics on the Perception of CSR in the
SME segment**

Autor: **Ing. Zdenko Metzker, Ph.D.**

Studijní program: P0413D050012 Ekonomika a management

Školitel: doc. Ing. Ján Dvorský PhD.

Oponenti: prof. Ing. Zdenka Musová, PhD.

doc. Ing. Adriana Grenčíková, PhD.

Zlín, červen 2024

© Zdenko Metzker

Vydala **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně** v edici **Doplňte druh edice podle práce.**

Publikace byla vydána v roce 2024

Klíčová slova: společenská odpovědnost firem (CSR), malé a střední podniky (MSP), environment, etika v podnikání, finančné riadenie, Česká republika, Slovenská republika

Key words: corporate social responsibility (CSR), small and medium-sized enterprises (SMEs), environment, ethics in business, financial management, Czech Republic, Slovak Republic

Práce je dostupná v Knihovně UTB ve Zlíně. (14 pt)

ISBN 978-80-7678-272-3

ABSTRAKT

Spoločenská zodpovednosť podnikov je v súčasnosti široko diskutovanou témou v oblasti udržateľného podnikania a kladie sa na ňu čoraz väčší dôraz. Aktuálne sa jej venujú vedci v rôznych krajinách. Z mnohých výskumov vyplýva, že spoločensky zodpovedné podnikanie je doménou veľkých podnikov s dostatočnými finančnými zdrojmi – mnohé vedecké teamy sa zaoberajú spoločenskou zodpovednosťou len vo veľkých spoločnostiach. Malé a stredné podniky sú výnimočné svojím vysokým podielom na ekonomike, ktorý má pozitívny vplyv na hrubý domáci produkt krajiny. Konsenzus vyplývajúci z vedených poznatkov tkvie v odlišnom prístupe malých a stredných podnikov k spoločenskej zodpovednosti oproti veľkým firmám. V každom prípade je dôležité implementovať spoločenskú zodpovednosť aj v malých a stredných podnikoch, čo je však dlhodobý proces, ktorý prináša podnikom mnohé výhody. Malé a stredné podniky sú oproti veľkým podnikom odlišné významne odlišné. Problematika spoločenskej zodpovednosti v kontexte malých a stredných podnikoch v našej geografickej oblasti nie je v literatúre tak podrobne rozpracovaná, preto je vhodné sa touto témou zaoberať.

Cieľom práce je skúmanie vzťahu finančného riadenia, etiky a environmentálnych aspektov na implementáciu a vnímanie spoločenskej zodpovednosti v malých a stredných podnikoch. Predpokladá sa, že etika a environmentálne aspekty budú pozitívne ovplyvňovať vnímanie a angažovanosť spoločenskej zodpovednosti v podnikovej praxi. Tá zároveň môže byť organizačným nástrojom, zabezpečujúcim efektívne využívanie zdrojov, čo má následne pozitívny vplyv na finančnú výkonnosť podniku, závislú i na vhodnom finančnom riadení firmy. Preto je skúmaný aj vplyv vnímania finančného riadenia v kontexte udržateľnosti malých a stredných podnikov na ich vnímanie spoločenskej zodpovednosti.

Údaje z prostredia českých a slovenských firiem boli zbierané prostredníctvom empirického výskumu, zameraného na zisťovanie postojov malých a stredných firiem. Na identifikáciu vplyvu definovaných parametrov na vnímanie spoločenskej zodpovednosti boli použité metódy regresnej a korelačnej analýzy.

Práca si kladie za cieľ rozšíriť poznatky nad rámec štandardných hraníc o implementáciu aktivít spoločenskej zodpovednosti veľkými spoločnosťami, ale aj o zavedenie týchto praktík do malých a stredných podnikov v našom regióne v kontexte troch skúmaných aspektov. Vzhľadom na neustálu potrebu riešiť environmentálne, sociálne a ekonomické výzvy je tlak na trend udržateľnosti, ochranu životného prostredia a celkovo zodpovednú podnikateľskú činnosť. Výsledky výskumu priniesli aktuálne dáta o úrovni využitia a znalosti spoločenskej zodpovednosti v Českej a Slovenskej republike a vplyve parciálnych oblastí (finančného riadenia, environmentu a etických princípov) na manažérske vnímanie spoločenskej zodpovednosti v malých a stredných podnikoch v týchto krajinách.

ABSTRACT

Corporate social responsibility is now a widely discussed topic in the field of sustainable business and is receiving increasing emphasis. It is currently being addressed by researchers in various countries. Many researches shows that corporate social responsibility is the preserve of large companies with sufficient financial resources – many research focuses only to corporate social responsibility in large companies. Small and medium-sized enterprises are exceptional because of their high contribution to the economy, which has a positive impact on a country's gross domestic product. The consensus emerging from the findings is that SMEs have a different approach to corporate social responsibility compared to large companies. In any case, it is important to implement corporate social responsibility in small and medium-sized enterprises as well, but this is a long-term process that brings many benefits to enterprises. Small and medium-sized enterprises are significantly different from large enterprises. The issue of corporate social responsibility in the context of SMEs in our geographical area is not so extensively elaborated in the literature, so it is appropriate to address this topic.

The aim of the thesis is to investigate the relationship of financial management, business ethics and environmental aspects on the implementation and perception of corporate social responsibility in SMEs. It is hypothesized that business ethics and environmental aspects will positively influence the perception and commitment to corporate social responsibility in business practice. It can also be an organisational tool to ensure efficient use of resources, which has a positive impact on company's financial performance, which is also dependent on appropriate financial management. Thus, the impact of the perception of financial management in the context of sustainability of SMEs on their perception of corporate social responsibility is also examined.

Data from Czech and Slovak firms were collected through empirical research focused on identifying the attitudes of small and medium-sized firms. Linear regression and correlation analysis methods were used to identify the influence of defined parameters on the perception of social responsibility.

The thesis aims to expand knowledge beyond standard boundaries on the implementation of social responsibility activities by large companies, but also on the introduction of these practices in SMEs in our region in the context of the three aspects. Given the constant need to address environmental, social and economic challenges, there is pressure for a trend towards sustainability, environmental protection and overall responsible business practices. The results of the research provided up-to-date data on the level of use and knowledge of social responsibility in the Czech and Slovak Republics and the impact of partial areas (financial management, environmental and ethical principles) on managerial perceptions of social responsibility in small and medium-sized enterprises in those countries.

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ	8
2.1 DEFINÍCIA CSR A JEJ VÝZNAM PRE SEGMENT MSP	8
2.2 CSR V SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH MSP.....	9
2.3 ROZDIELNE PRÍSTUPY K SKÚMANÝM FAKTOROM NA ZÁKLADE DEMOGRAFICKÝCH FAKTOROV	10
2.4 CSR A FINANČNÉ RIADENIE MSP	10
2.5 CSR A ENVIRONMENT	11
2.6 ETIKA PODNIKANIA V KONTEXTE CSR	11
2.7 VÝSKUMNÁ MEDZERA A KONCEPČNÝ RÁMEC	12
2.7.1 Výskumná medzera – research gap	12
2.7.2 Koncepčný rámec výskumu.....	13
3. CIEĽ PRÁCE A METODOLÓGIA	14
3.1 VÝSKUMNÝ CIEĽ PRÁCE.....	14
3.2 METODOLÓGIA	14
3.2.1 Štatistické hypotézy.....	15
3.2.2 Zber dát	15
3.2.3 Analýza dát.....	15
4. VÝSLEDKY	17
4.1 DEMOGRAFICKÉ FAKTORY – H1	17
4.2 FINANČNÉ RIADENIE – H2.....	18
4.3 ENVIRONMENT – H3	19
4.4 ETIKA – H4	20
5. DISKUSIA	22
5.1 DEMOGRAFICKÉ FAKTORY	22
5.2 FINANČNÝ MANAGEMENT	22
5.3 ENVIRONMENT.....	24
5.4 ETIKA	25
5.5 POROVNANIE SKÚMANÝCH KRAJÍN	26
6. PRÍNOSY PRÁCE	27
6.1 PRÍNOS PRE TEÓRIU.....	27
6.2 PRÍNOS PRE PRAX.....	27
6.3 LIMITY VÝSKUMU A ZAMERANIE BUDÚCEHO VÝSKUMU	28
7. ZÁVER	29
ZOZNAM LITERATÚRY	30
PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ AUTORA	38
ODBORNÝ ŽIVOTOPIS AUTORA	40

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. 1 Koncepčný rámec výskumu (zdroj: vlastné spracovanie).....	13
--	----

ZOZNAM SYMBOLOV A SKRATIEK

CSR	spoločenská zodpovednosť podnikov
ESG	environmentálne, sociálne a správne aspekty
MSP	malé a stredné podniky
V4	krajiny Vyšehradskej 4: Slovensko, Česko, Poľsko a Maďarsko
CZ	Česká republika
SK	Slovenská republika

1. ÚVOD

Problematika spoločenskej zodpovednosti podnikov (CSR)¹ je neustále veľmi aktuálna téma. Európska únia sa v súčasnosti uberaá trendom udržateľnosti a ochranou životného prostredia a táto koncepcia sa prijala a presadzuje vo vládnych politikách členských štátov (Guo et al., 2015; Isensee et al., 2020).² Súčasná situácia kladie stále vyššie nároky na manažérsky prístup koordinácie riadenia všetkých podporných podnikových procesov v súvislosti so zodpovedným podnikaním a udržateľnosťou podniku (Potkány et al., 2021; Smekalova et al., 2014). Jedným z významných strategických nástrojov na zaistenie udržateľnosti, ktorý prispeje k naplneniu politických cieľov je aj CSR (Belas et al., 2021a; Ngai et al., 2018). Prehlbovanie poznatkov v danej oblasti je záujmom viacerých vedeckých a výskumných pracovníkov.

CSR je mnohými autormi priradovaná ako výsada veľkých podnikov. Na túto tému existuje značné množstvo výskumov a samostatné CSR v rôznych oblastiach je kľúčové pre viacerých výskumníkov na celom svete, ktorí sa zaoberajú najmä veľkými podnikmi a malé a stredné podniky si začínajú výskumníci všímať ako "sekundárne". Hlavným dôvodom je generovanie vyšších zdrojov (Gelbmann, 2010), čo deklaruje aj štúdia (Bulanda et al., 2020) alebo (Lazanyi et al., 2020).

Z hľadiska možnosti implementácie nie je možné použiť koncept a metodiku CSR veľkých firiem, do „špecifickej reality“ MSP – nástroje, s ktorými sa MSP potrebujú vyrovnáť pri implementácii CSR, sa líšia od formalizovaných nástrojov používaných veľkými spoločnosťami (Dias et al., 2019; Gelbmann, 2010; Nenkov et al., 2016).

Iniciatívy v oblasti CSR sú čoraz častejšie prvkom dlhodobých strategických cieľov podniku. V dôsledku toho je veľmi dôležité preskúmať a pochopiť vnímanie CSR manažérmi/vlastníkmi a vymedziť ich na základe parciálnych oblastí v MSP – konkrétne akým spôsobom je ovplyvnený postoj manažérov CSR prostredníctvom ich vnímania etického aspektu (etiky podnikania), environmentu a všeobecným postojom k finančnému riadeniu podniku. Takéto zameranie postráda informácie v kontexte stredoeurópskych národov.

Dizertačná práca predstavuje komparatívnu štúdiu, ktorej účelom je zistiť vplyv troch aspektov (podnikateľskej etiky, environmentu a vybraných pohľadov na finančné riadenie) na implementáciu CSR v MSP. Práca skúma vplyv vyššie uvedených faktorov v českých a slovenských MSP.

¹ Po anglicky Corporate Social Responsibility, skratka CSR. V práci bude použitá skratka CSR, ktorá je medzinárodne používaná.

² V súčasnosti je v tomto kontexte aktuálna koncepcia ESG. CSR iniciatívy sú často dobrovoľné a závisia od rozhodnutia firmy zapojiť sa do konkrétnych spoločenských a environmentálnych aktivít; ESG je pre veľké podniky, obchodujúce na burze, záväzná pri hodnotení udržateľnosti.

2. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

2.1 Definícia CSR a jej význam pre segment MSP

Európska komisia (2011) definuje CSR ako zodpovednosť podnikov za ich vplyv na spoločnosť. Podnikatelia by mali integrovať sociálne, environmentálne, etické, spotrebiteľské a ľudsko-právne aspekty do svojho podnikania a základnej stratégie v spolupráci so zainteresovanými stranami s cieľom maximalizovať vytváranie spoločných hodnôt pre vlastníkov/akcionárov, ostatné zainteresované strany a spoločnosť a tiež identifikovať, predchádzať a zmiernovať ich možné nepriaznivé účinky. Carrol (2016) považuje CSR za koncept zložený zo 4 pilierov: filantropia, etika, právna a ekonomická oblasť vzťahov medzi podnikmi a spoločnosťou. Ďalšiu definíciu CSR uvádza OECD (2001), ktorá definuje základné prvky CSR ako investície podnikov, ktorými sú poskytovanie pracovných miest, zabezpečenie výroby tovarov a služieb na uspokojenie potrieb spotrebiteľov a práca na tom, aby firmy priniesli celkový blahobyť a zlepšili životnú úroveň obyvateľstva – a tým zabezpečili lepšie výnosy svojim akcionárom/vlastníkom.³ Na základe mnohých definícií možno pojem CSR chápať ako vyvážený štýl riadenia medzi riadením aktív a rizík, ktorý zohľadňuje prínosy všetkých zainteresovaných strán (Hadj et al., 2020). Vzťahuje sa na podnikateľský systém, ktorý umožňuje produkciu a distribúciu bohatstva v prospech zainteresovaných strán prostredníctvom implementácie a integrácie etických systémov a udržateľných postupov riadenia (Adda et al., 2016). Implementácia CSR je pre podniky užitočná na zmiernenie negatívnych vplyvov činnosti podniku na životné prostredie (Bikefe et al., 2020), môže prispieť k lepšiemu imidžu podniku alebo aj k prekonaniu negatívnych slov (word-of-mouth) (Alhouti et al., 2021; Kang et al., 2021). Prostredníctvom CSR sa podniky usilujú o pozitívny vplyv na pracovné, sociálne a prírodné prostredie, a tým získavajú konkurenčnú výhodu a zabezpečujú dlhodobú udržateľnosť (Stojanovic et al., 2020).

MSP sú v inej situácii než veľké firmy, najmä z dôvodu rozsahu finančných zdrojov. Prostredníctvom implementácie CSR by MSP mohli budovať svoju prestíž, zvyšovať spokojnosť a lojalitu zainteresovaných strán, a tým zvyšovať hodnotu podniku, pričom CSR predstavuje kľúčový faktor pri vykazovaní environmentálnych alebo charitatívnych (Gorgenyi-Hegyés & Fekete-Farkas, 2019). Napriek týmto tvrdeniam však podľa (Herrera Madueño et al., 2016) stále existuje veľa manažérov MSP, ktorí koncept CSR neimplementujú, pretože nie sú dostatočne informovaní o postupoch CSR alebo nevedia, ako by mali CSR implementovať do svojej praxe. Mnohí z nich však realizujú niektorú z aktivít (resp. pilierov) CSR bez toho, aby vôbec vedeli, že konajú spoločensky zodpovedne (Metzker & Streimikis, 2020).

³ Niektoré štúdie napr. Chojnacka & Wiśniewska (2016) alebo Kechiche & Soparnot (2012) poukazujú na to, že neexistuje jednoznačná všeobecne prijatá definícia sociálnej zodpovednosti podnikov.

Zavedením CSR do podnikovej praxe možno dosiahnuť tieto prínosy: zvýšenie nehmotných aktív organizácie (imidž, reputácia, hodnota značky,...) (Belas et al., 2021; Lee, 2016) úspora nákladov - aktivity CSR vedú k inováciám znižujúcim explicitné náklady (Du et al., 2010; Lourenço & Sousa-Filho, 2020); zvýšenie zisku; kvalita a spokojní lojálni zákazníci (Alhouti et al., 2021; Qiu et al., 2021; Stojanovic et al., 2020; Yumei et al., 2021); získanie konkurenčnej výhody (Bacinello et al., 2021; Gorgenyi-Hegyes & Fekete-Farkas, 2019); zvýšenie vnímania výrobku na trhu (Bardos et al., 2020)⁴ alebo lojalitu zákazníkov (Lourenço & Sousa-Filho, 2020); prilákanie investorov (Belas et al., 2020; Du et al., 2010; Stojanovic et al., 2020) a mnohé ďalšie výhody. Pomocou rôznych aktivít v oblasti CSR ponúkajú MSP potenciálnym zamestnancom aj výhody, ktoré zabezpečujú ich záujem a následnú lojalitu (Brieger et al., 2020; Stojanovic et al., 2020). CSR ovplyvňuje podniky aj pri výbere obchodných partnerov v dodávateľsko-odberateľských vzťahoch (Ali et al., 2020). V tomto kontexte Torkkeli & Durst (2022) dodávajú, že čím vyššia je CSR angažovanosť MSP, tým vyššia je ich šanca na získanie výhodnejšieho postavenia v medzinárodných obchodných vzťahoch.

Hoci MSP majú značný podiel na hospodárskej činnosti, mnohé štúdie sa zameriavajú len na veľké podniky. Výskumníci sa zjednocujú v záveroch, že skúmanie CSR v prostredí MSP je dôležité vďaka výrazným pozitívnym prínosom z jej implementácie. MSP prijímajú aktivity CSR často nie uvedomene. Vedomá implementácia naráža najmä na obmedzenosť zdrojov, neskúsenosť alebo nedostatok času manažérov a vlastníkov, doplnená nižšou úrovňou informovanosti MSP o možných nástrojoch CSR a o zložitosti problematiky.

2.2 CSR v slovenských a českých MSP

Pojem CSR je v týchto krajinách relatívne nový – ostávajú v úzadí v porovnaní so Západnou Európou. Môže mať na to vplyv relatívne krátke obdobie tržnej ekonomiky či nezájum iných vedeckých skupín z dôvodu priemernosti a nevýraznosti národného hospodárstva krajín (Dvorsky et al., 2020; Olah et al., 2021). Česká a Slovenská republika predstavuje reprezentantov MSP so similárnou orientáciou národného hospodárstva. Tieto krajiny majú spoločný historický kontext a podobnú mentalitu národa i obdobné podnikateľské prostredie (Belás et al., 2015; Belas et al., 2020; Durana et al., 2021).

Mnohí autori sa zjednocujú v záveroch, že CSR by sa mala skúmať v súvislosti s prostredím, v ktorom podnik uskutočňuje svoju činnosť. To znamená, že rozdielne vnímanie samotného konceptu CSR a jeho pozitívnych účinkov na business, alebo faktorov ovplyvňujúcich postoj vedenia MSP k CSR, sú determinované špecifickými sociálnymi a kultúrnymi normami i ekonomickými, technologickými a inštitucionálnymi faktormi daných krajín (Belas et al., 2021a;

⁴ Toto tvrdenie je silnejšie v konkurenčných odvetviach a pri štandardizovanom tovare.

Jenkins, 2005; Kljucnikov et al., 2016; Przytuła et al., 2019; Štreimikienė & Ahmed, 2021).

2.3 Rozdielne prístupy k skúmaným faktorom na základe demografických faktorov

Postoj vlastníkov / manažérov firiem k sociálnej zodpovednosti môže byť ovplyvnený rôznymi demografickými faktormi. Podľa viacerých štúdií (napr. Çera et al., 2022; Dvorsky, et al., 2020) majú demografické charakteristiky vplyv na vnímanie podnikateľských rizík, riadenie a pod. Zároveň výskum Betákova et al. (2023) zistil, že veľkosť podniku, odvetvie či dosiahnuté vzdelanie respondenta súvisí s rozdielnym vnímaním a implementáciou CSR. Veková kategória podnikateľa nemá vplyv na nimi skúmané faktory. Zvarikova et al. (2023) zistila v kontexte etického podnikania čiastočné rozdiely z hľadiska veľkosti podniku, pohlavia respondentov a ich vzdelania. Viaceré ďalšie štúdie upozorňujú na rozdielny prístup k nami skúmaným oblastiam z hľadiska vybraných demografických faktorov.

Vedecká hypotéza 1: Demografické charakteristiky manažéra a vlastníka MSP ovplyvňujú postoj k vybraným aspektom podnikania.

2.4 CSR a finančné riadenie MSP

Finančné riadenie je jedným z najdôležitejších faktorov udržateľnosti MSP. Niektorí autori predpokladajú pozitívny vzťah medzi CSR a finančnou výkonnosťou firmy (Freeman & McVea, 2005; Qiu et al., 2021; Rjiba et al., 2020) a tvrdia, že môže ísť o všeobecne akceptovaný predpoklad.

Mnohé vedecké tímy, ktoré skúmali vzťah medzi CRS a finančnou výkonnosťou spoločnosti, sa zhodujú, že tento vzťah je pozitívny (Hameed et al., 2022; Herrera Madueño et al., 2016). MSP čelia viacerým rizikám a ich účinné riadenie môže viesť MSP k udržateľnosti. MSP musia starostlivo riadiť riziko zadĺženia, pretože príliš vysoké zadĺženie by mohlo ohroziť ich prežitie v dôsledku vysokých nákladov (Stoiljković et al., 2021). Štúdia ďalej potvrdila, že MSP majú problémy s bankovým financovaním. Diverzifikácia finančného rizika zmierňuje neochotu bánk zvýšiť financovanie MSP a zlepšuje ich systémy riadenia rizík.

Ahn et al. (2018) dospeli k záveru, že určenie dlhodobého prežitia podniku je výrazne ovplyvnené aj spoločenskou zodpovednosťou. Vedci uvádzajú, že budovanie sociálneho kapitálu medzi primárnymi zainteresovanými stranami prostredníctvom aktivít v oblasti CSR pomáha podnikom prežiť v dlhšom časovom horizonte, zatiaľ čo konkurencia bez uvedených väzieb zlyháva. Samozrejme, rozhodujúcim faktorom vplyvu CSR na pravdepodobnosť úpadku je veľkosť podniku. V prípade veľkých spoločností by mal byť vplyv CSR na rozhodnutie o bankrote silnejší (Cooper & Uzun, 2019).

Vedecká hypotéza 2: Vybrané atribúty finančného riadenia ovplyvňuje postoj manažérov a vlastníkov MSP k CSR.

2.5 CSR a environment

Zodpovednosť a udržateľnosť sú dnes kľúčovou súčasťou podnikania na celom svete (Torkkeli & Durst, 2022). Environmentálne premenné sú prvky ovplyvňujúce udržateľnosť. V súčasnosti firmy implementujú sociálne a environmentálne iniciatívy do business activities s cieľom plniť záväzky z koncepcie ESG⁵ a integrovať finančnú výkonnosť, riadiť riziká, prilákať a udržať si zákazníkov a zamestnancov a týmto spôsobom získať konkurenčnú výhodu (Katsamakas & Sanchez-Cartas, 2023).

CSR a životné prostredie sú úzko prepojené témy, ktoré spolu vytvárajú jeden z kľúčových pilierov udržateľného rozvoja a podnikania. Environmentálna spoločenská zodpovednosť je program opatrení, ktoré vykonávajú podniky s cieľom znížiť svoj vplyv na ekosystém planéty a zvýšiť svoju environmentálnu udržateľnosť. Do obsahu environmentálnych iniciatív pre firmy patrí najmä zmena klímy a emisie uhlíka, znečistenie ovzdušia a vody, biodiverzita, odlesňovanie, energetická účinnosť, odpadové hospodárstvo a nedostatok vody.

Tento trend posilňuje prepojenie medzi CSR a environmentálnym prístupom, čím sa z týchto aktivít stávajú nielen etické, ale aj ekonomické požiadavky pre moderné udržateľné podnikanie. Základným prvkom je pochopenie, že dlhodobá udržateľnosť a úspech spoločnosti sú neoddeliteľne spojené so zdravím a stabilitou životného prostredia (Hadj, 2019; Nagypál, 2014; Zelazna et al., 2020). Firma, ktorá aktívne prispieva k ochrane životného prostredia, nie lenže naplňa svoju sociálnu zodpovednosť a zvyšuje svoju reputáciu, ale tiež zabezpečuje udržateľnosť svojich vlastných zdrojov a dlhodobejšiu prosperitu. Tento prístup často vedie k inováciám a efektívnosti, ktoré môžu znížiť náklady, otvoriť nové trhové príležitosti a posilniť konkurenčnú výhodu (Metzker et al., 2023).

Vedecká hypotéza 3: Environmentálne aspekty podnikania ovplyvňujú postoje manažérov a vlastníkov MSP k CSR.

2.6 Etika podnikania v kontexte CSR

Podnikateľská etika⁶ predstavuje etické spôsoby vykonávania obchodných aktivít, ktoré pokrývajú všetky aspekty činnosti jednotlivcov, spoločností a odvetví (Syariati, 2022). Priame zapojenie vlastníka firmy do jej riadenia

⁵ Povinnosť veľkých firiem, ktoré umiestnili svoje akcie na regulovaný trh, reportovať aktivity v oblasti environmentálnej (E), sociálnej (S) a riadiacej (G). Po anglicky Environmental, Social, Governance.

⁶ Anglicky Business Ethics

predstavuje základný determinant uplatňovania postupov business ethics v segmente SMEs.

V skutočnosti sú spoločenská zodpovednosť podnikov aj etika podnikania súčasťou toho druhého, čo znamená, že etika podnikania je súčasťou CSR (Amaeshi et al., 2016; Wright & Bennett, 2011). Podľa Fuller & Tian (2006) zodpovednosť a etika predstavujú osobný postoj podnikateľa a sú neoddeliteľné. Aktivity SMEs v oblasti etiky odrážajú hodnoty, charakter, postoje, vzdelanie, rodinné zázemie vlastníka-podnikateľa (Savur, 2017). Podľa Werner (2021) vlastníci, resp. manažéri SMEs sa zapájajú do etických aktivít v dôsledku silnej identifikácie so svojim sociálnym a kultúrnym kontextom alebo náboženským presvedčením.

Vo vzťahu podnikateľskej etiky a CSR Annick et al. (2011) definuje nasledovný rozdiel – podnikateľská etika sú morálne zásady, ktoré slúžia ako rámec pre spôsob, akým sa spoločnosť alebo podnik správa a vykonáva svoju činnosť, zatiaľ čo sociálna zodpovednosť podnikov je koncept, podľa ktorého by spoločnosť mala byť sociálne zodpovedná voči sebe, svojim zainteresovaným stranám, ako aj verejnosti. Podniková etika sa primárne zameriava na interné procesy a morálnu správnosť rozhodnutí, zatiaľ čo CSR sa orientuje na externý vplyv na spoločnosť a životné prostredie. Zatiaľ čo podniková etika je nevyhnutná pre základnú integritu a spravodlivosť v obchodných operáciách, CSR predstavuje dobrovoľný príspevok spoločnosti k dosahovaniu sociálnych a environmentálnych cieľov (Pizzi et al., 2020).

Podľa Wagner-Tsukamoto (2019) prístup k CSR je založený na normatívnej etike a prístupe orientovanom na prostriedky, ktorý sa opiera o koncepciu strategického riadenia zainteresovaných strán. Looser & Wehrmeyer (2016) kladú dôraz, že v súčasnosti rastie presvedčenie – ak má mať CSR významný vplyv, mala by byť skôr záležitosťou morálky a etických hodnôt než formalizovaným nástrojom riadenia.

Vedecká hypotéza 4: Postoj manažérov a vlastníkov MSP k podnikateľskej etike ovplyvňuje ich prístup k CSR.

2.7 Výskumná medzera a koncepčný rámec

2.7.1 Výskumná medzera – research gap

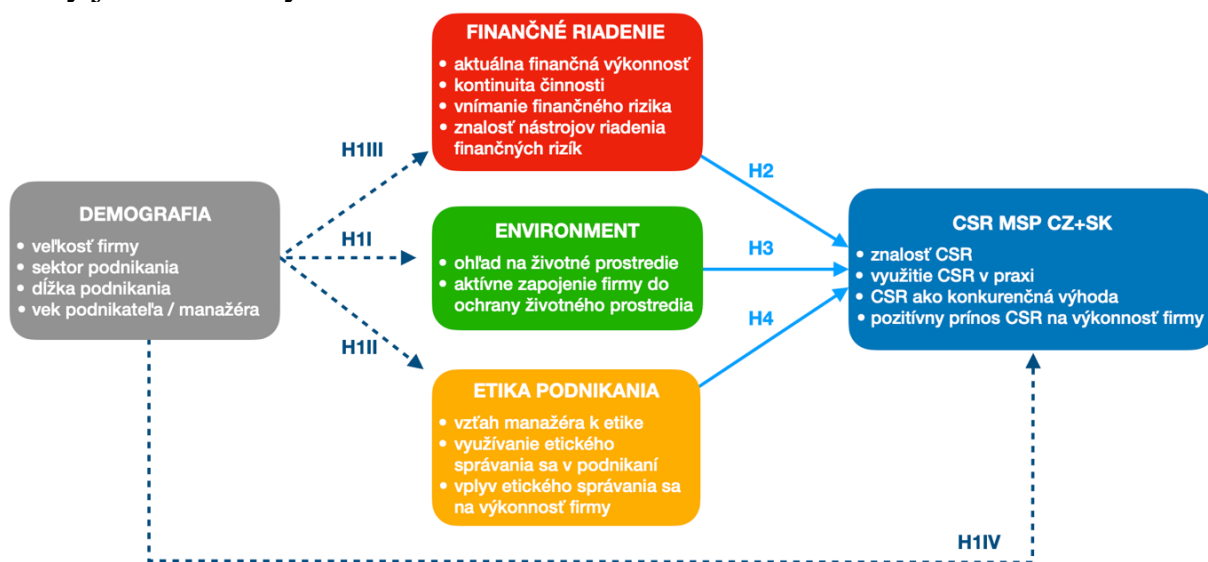
Na základe vymedzenia výskumného problému – ovplyvnenie CSR prostredníctvom manažérskeho postoja k etike podnikania, environmentu a finančnému riadeniu podniku je potrebné rozšíriť výskumné poznatky z faktorov ovplyvňujúcich CSR.

Zatiaľ nie je známe, ako tieto aspekty ovplyvňujú vzťah manažéra k CSR (Olah et al., 2021; Palacios-Manzano et al., 2021; Pizzi et al., 2020; Schwab et al., 2019; Sharma et al., 2021; Zelazna et al., 2020). Koncepčný model medzi vybranými faktormi (etika, environment a postoje k finančnému riadeniu) a ich

efektom na spoločenskú zodpovednosť českých a slovenských MSP nie je dostatočne preskúmaný a umožní nám určiť vplyv jednotlivých dimenzií na celkové vnímanie účinnosti stratégie CSR, ako aj identifikovať jej nové determinanty. Medzinárodné inštitúcie skúmajúce správy o CSR deklarujú silný konkurenčný potenciál v podnikoch, ktoré sa aktívne zapájajú do praxe CSR, čo podnecuje výskumné a odborné tímy, aby sa aktívne zapájali do vývoja, metodických a aplikačných platforiem koncepcií CSR (*EUR-Lex*; KPMG, 2020; OECD, 2011). Rozdielne vnímanie CSR, resp. faktorov ovplyvňujúcich postoj vedenia MSP k CSR, je determinované špecifickými sociálnymi a kultúrnymi normami i ekonomickými, technologickými a inštitucionálnymi faktormi skúmaných krajín. Preto Česká a Slovenská republika predstavuje jeden z možných typových reprezentantov pre skúmanie vzťahu etiky, environmentu a finančného riadenia v prostredí malých a stredných podnikov.

2.7.2 Konceptný rámec výskumu

Na základe prehľadu literatúry je v tejto štúdií vypracovaný model výskumu, ktorý je znázornený na obrázku 1.

Obr. 1 Konceptný rámec výskumu (zdroj: vlastné spracovanie)

Dizertačná práca preskúma na začiatok ovplyvnenie skúmaných zložiek: CSR, environmentu, etiky a finančného riadenia vybranými demografickými faktormi a definuje ovplyvňujúce činitele. Následne bude skúmať vzťah etiky, environmentu a finančného riadenia k CSR v prostredí českých a slovenských malých a stredných podnikov.

3. CIEĽ PRÁCE A METODOLÓGIA

3.1 Výskumný cieľ práce

Na základe literárnej rešerše sme zvolili 3 hlavné dimenzie ako ovplyvňujúce premenné vnímania CSR malými a strednými podnikmi na Slovensku a v Českej republike a demografickú dimenziu ako doplnkový činiteľ ovplyvňujúci postoje podnikateľov / manažérov ku všetkým výskumným oblastiam práce.

Hlavná výskumná otázka: Ako postoj podnikateľov a manažérov⁷ k finančnému riadeniu, etike a environmentálnym otázkam ovplyvňuje vnímanie CSR?

Hlavný výskumný cieľ: Definovať významné faktory v oblasti finančného riadenia, environmentálnych aktivít a etických postojov a kvantifikovať ich vplyv na vnímanie CSR v segmente MSP.

3.2 Metodológia

K získaniu odpovede na hlavnú výskumnú otázku a definovanie aspektov výskumného problému sú definované parciálne výskumné otázky [O] a výskumné ciele [C]:

- **O1:** Ovpľyňujú vybrané demografické faktory postoje MSP k základným otázkam skúmaných oblastí?
- **C1:** Definovať a kvantifikovať vplyv významných demografických faktorov na jednotlivé zložky výskumu – etika, finančné riadenie, environment a CSR.
- **O2:** Ovpľyňujú postoje MSP k otázkam finančného riadenia prístup k CSR?
- **C2:** Definovať a kvantifikovať ovplyvňujúce faktory finančného riadenia k CSR v sektore MSP.
- **O3:** Ovpľyňujú postoje MSP k environmentálnym otázkam prístup k CSR?
- **C3:** Definovať a kvantifikovať ovplyvňujúce faktory v kontexte otázok životného prostredia k CSR v sektore MSP.
- **O4:** Ovpľyňujú postoje MSP k otázkam etiky v podnikaní prístup k CSR?
- **C4:** Definovať a kvantifikovať ovplyvňujúce faktory v kontexte etického podnikania k CSR v sektore MSP.
- **O5:** Existuje rozdiel v angažovanosti slovenských MSP oproti českým v skúmaných otázkach CSR, environmentu, etike a finančnému riadeniu?

⁷ Ďalej bude použitý pojem MSP.

- **C5:** Zistiť a definovať rozdiely medzi skúmanými krajinami pri jednotlivých premenných.

3.2.1 Štatistické hypotézy

Na základe literárnej rešerše, výskumných cieľov a otázok sú definované nasledujúce základné štatistické hypotézy (viď obr. 1):

- **H1:** Vybrané demografické determinanty signifikantne ovplyvňujú postoj MSP k skúmaným oblastiam (environmentu [I], etika podnikania [II], CSR [III] a finančné riadenie [IV]).
- **H2:** Definované aspekty finančného riadenia majú štatisticky významný vplyv na postoj MSP k CSR.
- **H3:** Definované aspekty environmentu majú štatisticky významný vplyv na postoj MSP k CSR.
- **H4:** Definované aspekty podnikateľskej etiky majú štatisticky významný vplyv na postoj MSP k CSR.

3.2.2 Zber dát

Empirický výskum k dizertačnej práci bol vykonaný ako súčasť široko-spektrálneho výskumu, ktorý bol zameraný na zisťovanie postojov malých a stredných firiem. Uskutočnil sa v júni 2022 v krajinách Vyšehradskej štvorky (Česko, Slovensko, Poľsko a Maďarsko). Zber dát bol realizovaný externou agentúrou MNFORCE s využitím „Computer Assisted Web Interviewing“ (CAWI Research Method). Dotazník mohol vyplniť vlastník alebo vrcholový manažér malého alebo stredného podniku (MSP; ďalej len respondent). Dotazník bol zabezpečený pred automatickým vyplňovaním počítačom. Komplexný dotazník tvorilo 52 otázok, z ktorého pre dizertačnú prácu boli vybrané nasledujúce otázky:

3.2.3 Analýza dát

Deskriptívna štatistika

Na analýzu charakteristík každej premennej sa použije deskriptívna štatistická analýza. Najprv sa pomocou techník deskriptívnej štatistiky znázorní profil respondentov z hľadiska frekvencie rozdelenia. Potom sa vyhodnotia priemerné hodnoty a štandardná odchýlka nezávislých aj závislých premenných. Na zistenie normality dát (overenie normálneho rozdelenia) bude využitý Kolmogorov–Smirnov test (rozsah súboru je väčší ako 50) na hladine významnosti $\alpha = 0,05$.

Regresná a korelačná analýza

Na zistenie štatisticky signifikantných rozdielov vo vplyve jednotlivých nezávislých faktorov na CSR sú aplikované metódy regresnej a korelačnej analýzy.

Korelačná analýza slúži na zistenie závislostí nielen medzi závislými a nezávislými premennými, ale taktiež na zistenie závislostí medzi nezávislými premennými navzájom. Na ich kalkuláciu sa aplikuje Spearmanov koeficient korelácie. Na verifikovanie všetkých párových koeficientov korelácie sa aplikuje t-test. Výsledky sa prezentujú s využitím korelačnej matice.

Použitie regresnej analýzy v mnohých vedeckých a odborných výskumov je v predikcii závislej premennej do budúcnosti (Nava et al., 2018). Regresnú analýzu však možno použiť taktiež na identifikáciu a kvantifikáciu nezávislých premenných (faktorov: environment, etika podnikania a finančné riadenie, resp. vybraných demografických faktorov na definované skúmané oblasti) a na určenie smeru a sily vplyvu na závislú premennú (CSR). Tento odlišný spôsob využitia regresnej analýzy je nemenej dôležitý a vo vedeckých publikáciách využívaný (napr. Kozubikova et al., 2020).

Základný model lineárnej regresie má nasledujúce znenie:

$$y = \beta_0 + \beta_1 \times x_1 + \beta_2 \times x_2 + \beta_3 \times x_3 + \varepsilon$$

kde y : závislá premenná [napr. CSR]; β_0 : konštanta; $\beta_1, \beta_2, \beta_3$: koeficienty nezávislých premenných; x_1, x_2, x_3 : nezávislé premenné [environment, etika podnikania, finančné riadenie]; ε : chyba.

Kvalita regresného modelu sa určuje výpočtom a interpretáciou regresných charakteristík, ako sú koeficient viacnásobnej korelácie (MCC), koeficient determinácie (R^2), očistený koeficient determinácie (Adj. R Sqr.), F-pomer, multikolinearita, normálnosť chyby.

Koeficient determinácie ukazuje percentuálne vysvetlenie variability závislej premennej, ktoré možno vysvetliť zvoleným regresným modelom. Na overenie štatistickej významnosti celého regresného modelu sa použil F-pomer. Požadovaná p-hodnota F-pomeru musí byť nižšia ako hladina významnosti, ak chceme tvrdiť, že regresný model je štatisticky významný ako celok. Predpoklad multikolinearity v regresnom modeli sa dokazuje pomocou testu variačného faktora inflácie (VIF). Ak je hodnota VIF testu pre indiferentnú premennú menšia ako 5, tento koeficient nie je ovplyvnený multikolinearitou. Autokorelácia nie je predmetom zisťovania, vzhľadom na fakt, že sa nejedná o dáta z časovej rady (Hair et al., 2010).

4. VÝSLEDKY

Z výsledkov dizertačnej práce jasne vyplýva, že aj napriek tomu, že sa Slovensko a Česká republika môžu považovať za podobné krajiny, výsledky štúdie dokázali, že existujú štatisticky významné rozdiely vo vybraných skúmaných oblastiach.

Na parciálnu výskumnú otázku: *Existuje rozdiel v angažovanosti slovenských MSP oproti českým v skúmaných otázkach CSR, environmentu, etike a finančnému riadeniu?* je odpoveď: *medzi slovenskými a českými MSP rozdiely existujú.*

4.1 Demografické faktory – H1

Analýza naznačuje zaujímavé rozdiely v tom, ako demografické faktory ovplyvňujú etiku, CSR, environment a finančné riadenie medzi Českou a Slovenskou republikou. Vo všeobecnosti sú vplyvy týchto faktorov na uvedené oblasti veľmi slabé. V Českej republike je environment mierne ovplyvnený veľkosťou podniku, zatiaľ čo v Slovenskej republike tento faktor nemá na environment takmer žiadny vplyv. Ďalej, v Českej republike sa ukazuje, že etika nie je výrazne ovplyvnená žiadnym skúmaným demografickým faktorom, na rozdiel od Slovenska, kde etika vykazuje veľmi slabú závislosť od faktorov veľkosť podniku a vek respondenta. V oblasti CSR sú výsledky z oboch krajín pomerne podobné s tým, že veľkosť podniku a sektor majú veľmi slabý, ale pozitívny vplyv. Pokiaľ ide o finančné riadenie, zistilo sa, že je mierne ovplyvnené veľkosťou podniku v oboch krajinách, avšak s rozdielnou relatívnou významnosťou faktora.

Environment

- CZ: 3% (Adj. R^2) ovplyvnenie veľkosťou podniku.
- SK: nie je štatisticky významne ovplyvnený demografickými faktormi.
- Obe krajiny: 1,5% (Adj. R^2) ovplyvnenie veľkosťou podniku a dĺžkou podnikania.

CSR

- CZ: 6.5% (Adj. R^2) ovplyvnenie veľkosťou podniku a sektorom.
- SK: 4% (Adj. R^2) ovplyvnenie veľkosťou podniku.
- Obe krajiny: 5% (Adj. R^2) ovplyvnenie veľkosťou podniku.

Etika

- CZ: Nie je štatisticky významne ovplyvnená demografickými faktormi.
- SK: Nie je štatisticky významne ovplyvnená demografickými faktormi.
- Obe krajiny: Nie je štatisticky významne ovplyvnená demografickými faktormi.

Finančné riadenie

- CZ: 3% (Adj. R²) ovplyvnenie veľkosťou podniku.
- SK: Nie je štatisticky významne ovplyvnené demografickými faktormi.
- Celkovo (z oboch krajín): 1% (Adj. R²) ovplyvnenie veľkosťou podniku.

4.2 Finančné riadenie – H2

V Českej republike je vidieť, že znalosti a využívanie CSR sú pozitívne asociované s faktormi finančného riadenia, pričom existuje slabá až stredná pozitívna korelácia medzi týmito faktormi. Znalosti o CSR sú konkrétne spojené s pozitívnym vnímaním finančnej výkonnosti, akceptáciou finančného rizika a znalosťami nástrojov na riadenie finančných rizík. Na Slovensku, hoci sú tieto trendy podobné, výsledky naznačujú rozdiely v intenzite vzťahov medzi znalosťami a využívaním CSR a finančným riadením. Odchýlky v koreláciách a významnosti medzi jednotlivými faktormi finančného riadenia a aspektmi CSR naznačujú, že vplyv CSR na finančné riadenie je na Slovensku vnímaný mierne inak než v Českej republike. Tieto rozdiely medzi krajinami môžu byť odrazom rôznych prístupov k CSR a finančnému riadeniu, ktoré môžu byť ovplyvnené kultúrnymi, ekonomickými alebo regulačnými faktormi špecifickými pre každú krajinu. Napríklad, v Slovenskej republike môže byť vplyv vnímania kontinuity podnikateľskej činnosti a akceptácie finančného rizika na využívanie CSR slabší, čo by mohlo naznačovať, že slovenské firmy možno vnímajú CSR menej v kontexte riadenia rizík a dlhodobej udržateľnosti.

Znalosť CSR

- CZ: 18% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy.
- SK: 12,5% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy a akceptáciou finančného rizika.
- **Obe krajiny:** 15% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti a akceptáciou finančného rizika.

Využitie CSR

- CZ: 19,5% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy a akceptáciou finančného rizika.
- SK: 14% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy.
- **Obe krajiny:** 18% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti, akceptáciou finančného rizika a znalosťou nástrojov riadenia finančných rizík.

Pozitívny vplyv CSR na konkurenčnú výhodu

- CZ: 26% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy a akceptáciou finančného rizika.
- SK: 20% (Adj. R²) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy a vnímaním kontinuity podnikateľskej činnosti.

- **Obe krajiny:** 23,5% (Adj. R^2) ovplyvnený pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti a akceptáciou finančného rizika.

Pozitívny vplyv CSR na výkonnosť firmy

- **CZ:** 24% (Adj. R^2) ovplyvnen pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti firmy a akceptáciou finančného rizika.
- **SK:** 26% (Adj. R^2) ovplyvnenie pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti, vnímaním kontinuity podnikateľskej činnosti a znalosťou nástrojov riadenia finančných rizík.
- **Obe krajiny:** 24% (Adj. R^2) ovplyvnený pozitívnym hodnotením finančnej výkonnosti, vnímaním kontinuity podnikateľskej činnosti a akceptáciou finančného rizika.

4.3 Environment – H3

Výsledky ďalej preukázali existenciu stredne pozitívnej závislosti medzi znalosťami a využívaním konceptu spoločenskej zodpovednosti firiem (CSR) a ich zameraním na environmentálne otázky. Táto súvislosť je zaznamenaná v rôznych aspektoch, vrátane vnímania dôležitosti environmentálnej zodpovednosti v rámci firemného riadenia a aktívneho zapojenia sa firiem do ochrany životného prostredia. Zároveň práca poukazuje na to, že vnímanie pozitívneho vplyvu CSR na konkurenčnú výhodu a výkonnosť firiem je takisto stredne pozitívne ovplyvnené environmentálnymi faktormi. Regresné modely z Českej a Slovenskej republiky potvrdzujú štatistickú významnosť týchto zistení, pričom vplyv jednotlivých environmentálnych faktorov na znalosti a využívanie CSR v manažérskej praxi sa mierne líši v závislosti od krajiny (v prospech Českej republiky).

Znalosť CSR

- **CZ:** 25% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu a aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia.
- **SK:** 14% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu a aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia.
- **Obe krajiny:** 21% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.

Využitie CSR

- **CZ:** 31% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.

- **SK:** 20% (Adj. R^2) ovplyvnenie: aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.
- **Obe krajiny:** 27% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.

Pozitívny vplyv CSR na konkurenčnú výhodu

- **CZ:** takmer 31% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.
- **SK:** 23,5% (Adj. R^2) ovplyvnenie aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.
- **Obe krajiny:** 28% (Adj. R^2) ovplyvnenie aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.

Pozitívny vplyv CSR na výkonnosť firmy

- **CZ:** takmer 39% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.
- **SK:** 32,5% (Adj. R^2) ovplyvnenie aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia.
- **Obe krajiny:** viac ako 36% (Adj. R^2) ovplyvnenie zohľadnením zodpovednosti k životnému prostrediu, aktívnym zapojením sa firmy do ochrany životného prostredia a vnímaním zodpovednosti k životnému prostrediu ako dôležitej súčasti firemného riadenia.

4.4 Etika – H4

Analýza ukazuje, že existuje slabá až stredná pozitívna korelácia medzi etickým správaním a rôznymi aspektmi využívania a vnímania CSR v podnikateľskom prostredí. Tento vzťah je konzistentný naprieč rôznymi faktormi, ako sú vzťah MSP k etike, presadzovanie etického správania sa a vnímanie vplyvu etiky na výkonnosť firmy. Výsledky poukazujú na to, že etické podnikateľské praktiky majú pozitívny vplyv na využívanie a vnímanie CSR, avšak tento vplyv je celkovo pomerne malý. Ďalej regresné modely z oboch krajín poukazujú na to, že presadzovanie etického správania sa v podnikaní a vnímanie vplyvu etiky na výkonnosť sú významné činitele pre rôzne aspekty CSR, avšak opäť, vplyv týchto faktorov je len mierny. Výsledky tiež naznačujú, že medzi nezávislými

premennými existuje mierna korelácia. V tomto prípade indikujú výsledky u slovenských podnikateľov výraznejšie ovplyvnenie než u českých.

Znalosť CSR

- **CZ:** 8% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **SK:** 13% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **Obe krajiny:** 11% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní a vnímaním vplyvu etického podnikania na výkonnosť firmy.

Využitie CSR

- **CZ:** 13% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní a vnímaním vplyvu etického podnikania na výkonnosť firmy.
- **SK:** 14% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **Obe krajiny:** 14% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní a vnímaním vplyvu etického podnikania na výkonnosť firmy.

Pozitívny vplyv CSR na konkurenčnú výhodu

- **CZ:** 16% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **SK:** 18% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **Obe krajiny:** 18% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.

Pozitívny vplyv CSR na výkonnosť firmy

- **CZ:** 12% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní a vnímaním vplyvu etického podnikania na výkonnosť firmy.
- **SK:** 16% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní.
- **Obe krajiny:** 15% (Adj. R^2) ovplyvnenie presadzovaním etického správania sa v podnikaní a vnímaním vplyvu etického podnikania na výkonnosť firmy.

5. DISKUSIA

Cieľom dizertačnej práce je preskúmať ako ovplyvňujú implementáciu CSR postoje MSP k otázkam finančného riadenia, etiky a environmentu s ohľadom na výskumný cieľ: definovať ovplyvňujúce environmentálne a etické činitele a vybrané faktory finančného riadenia vnímanie CSR v kontexte českých a slovenských MSP.

5.1 Demografické faktory

Výsledky preukázali, že vo všetkých krajinách spolu veľkosť firmy ovplyvňuje postoj MSP k environmentu, finančnému riadeniu a k CSR. Rozdiel je v Slovenskej republike, kde veľkosť neovplyvňuje finančné riadenie. Ostatné nezávislé premenné – sektor, dĺžka podnikania a vek neovplyvňujú postoje k etike, environmentu, CSR či k finančnému riadeniu. Jedinou výnimkou je ovplyvnenie vnímania CSR na základe sektoru podnikania v Českej republike.

V tomto kontexte výsledky nekorelujú s výskumom Betakova et al. (2023) v oblasti sektoru, kde bolo zistené, že sektor nemá vplyv na vnímanie nami skúmaných aspektov. Veľkosť podniku ako ovplyvňujúci činiteľ je preukázaná aj pri porovnaní s výskumom Zvarikova et al. (2023). Predpoklad viacerých výskumov (napr. Kukanja et al. (2016)) zaoberajúcich sa odlišným prístupom k problematike, na základe vekovej štruktúry manažérov, nebol vo výskume dizertačnej práce potvrdený. Výskum nepotvrdil štúdie autorov, že veková generácia má odlišný pohľad na vybrané aspekty (Grencikova et al., 2022; Luther et al., 2018; Chitescu et al.; 2023).

Môžeme generalizovať, že v podmienkach Slovenska a Českej republiky, z demografických kritérií, iba veľkosť firmy hrá významnú úlohu pri determinácii postojov manažérov MSP. V Českej republike je environment mierne ovplyvnený veľkosťou podniku, zatiaľ čo v Slovenskej republike tento faktor nemá na environment takmer žiadny vplyv. Ďalej, v Českej republike sa ukazuje, že etika nie je výrazne ovplyvnená žiadnym skúmaným demografickým faktorom, na rozdiel od Slovenska, kde etika vykazuje veľmi slabú závislosť od rôznych faktorov, ako sú veľkosť podniku a vek respondenta. V oblasti CSR sú výsledky z oboch krajín pomerne podobné s tým, že veľkosť podniku a sektor (v CZ) majú veľmi slabý, ale pozitívny vplyv. Pokiaľ ide o finančné riadenie, zistilo sa, že je mierne ovplyvnené veľkosťou podniku v oboch krajinách, avšak s rozdielnou relatívnou významnosťou tohto faktora.

5.2 Finančný management

Výskum dokázal, že vzťah MSP k pozitívnemu hodnoteniu finančnej výkonnosti firmy má významný vplyv na všetky skúmané aspekty CSR, a to ako celkovo, tak aj pri pohľade na každú krajinu zvlášť, čo potvrdzuje tvrdenie napr. Qiu et al. (2021) alebo Rjiba et al. (2020). Tieto aspekty zahŕňajú znalosť a

využitie CSR, vnímanie jeho pozitívneho vplyvu na konkurenčnú výhodu a na výkonnosť firmy. Zaujímavým zistením bolo, že vnímanie kontinuity podnikateľskej činnosti na horizonte piatich rokov malo významný vplyv iba na slovenských podnikateľov.

Znalosti o CSR sú konkrétne spojené s pozitívnym vnímaním finančnej výkonnosti, akceptáciou finančného rizika a znalosťami nástrojov na riadenie finančných rizík. Na Slovensku, hoci sú tieto trendy podobné, výsledky naznačujú rozdiely v intenzite vzťahov medzi znalosťami a využívaním CSR a finančným riadením.

Táto súvislosť poukazuje na to, že pozitívne hodnotenie finančnej výkonnosti podniku môže motivovať manažérov k intenzívnejšiemu zapájaniu sa do aktivít CSR, čo vnímajú ako prostriedok na zlepšenie konkurenčnej pozície a výkonnosti svojej firmy (Hameed et al., 2022).

Vplyv CSR na finančné riadenie je na Slovensku vnímaný mierne inak než v Českej republike. Môže to byť dôsledkom rozdielov vo vnímaní kontinuity podnikateľskej činnosti a akceptácie finančného rizika. V súlade s tým, Rico et al. (2021) uvádzajú, že MSP sú zraniteľné voči finančným rizikám a že ich efektívne riadenie môže viesť k udržateľnosti podniku. Stoiljković et al. (2021) zdôrazňujú, že MSP musia starostlivo riadiť zadĺženie, aby predišli ohrozeniu ich prežitia v dôsledku vysokých nákladov na dlh. To naznačuje, že na Slovensku môže byť vplyv vnímania kontinuity podnikateľskej činnosti a akceptácie finančného rizika na využívanie CSR výraznejší, čo by mohlo znamenať, že slovenské firmy možno vnímajú CSR viac v kontexte riadenia rizík a dlhodobej udržateľnosti (Metzker et al., 2021). Tento efekt bol zaznamenaný aj pri pohľade na celkové údaje z oboch krajín, najmä v súvislosti s využívaním CSR. Tento pohľad je podporovaný štúdiou Syrová & Špička (2023) – organizačná kultúra a strategické riadenie rizík sú plnohodnotnými a pozitívnymi mediátormi medzi riadením rizík podniku a finančnou výkonnosťou. Podobné závery sformulovali aj Al-Nimer et al. (2021), ktorí v tomto kontexte tvrdia, že organizačná kultúra a strategické riadenie rizík sú plnohodnotnými a pozitívnymi mediátormi medzi riadením rizík podniku a finančnou výkonnosťou.

Na základe našich poznatkov a štúdií (napr. Lin & Dong, 2018; Qiu et al., 2021; Seah, 2021 a ďalších) môžeme zovšeobecniť, že finančný management a riadenie finančných rizík zohráva významnú úlohu v kontexte CSR v MSP.

Vnímanie kontinuity podnikania v horizonte 5-tich rokov úzko súvisí s dobre nastavenou stratégiou podniku a strategickým managementom. Kontinuita podnikania výrazne ovplyvňuje pohľad na CSR v oblasti konkurenčnej výhody u slovenských MSP a pri pozitívnom vplyve na výkonnosť firmy pri slovenských MSP a oboch krajinách spolu. V tomto kontexte Švarova & Vrchota (2013) uvádzajú, že formulovaná stratégia pozitívne vplýva na finančnú výkonnosť MSP. Záverom štúdie v oblasti strategického managementu môže byť poznatok, že slovenské MSP zohľadňujú vo väčšej miere úlohu strategického managementu, oproti podnikom v Česku (viď štúdia Svatošová (2018)).

5.3 Environment

Výsledky práce jasne ukázali, že zohľadňovanie zodpovednosti voči životnému prostrediu má pri skúmaní oboch krajín dohromady signifikantný vplyv na rozvoj a uplatňovanie konceptu CSR vo viacerých dimenziách – v praktickom využívaní princípov CSR v každodennej manažérskej praxi a v pozitívnom vnímaní dopadu CSR na výkonnosť firmy čo koreluje s výsledkami štúdie Orlitzky et al. (2011). Výskum práce ďalej poukazuje na to, že aktívne angažovanie sa firmami v ochrane životného prostredia prispieva k lepšiemu porozumeniu významu CSR, jeho aplikácii v manažérskej praxi a k pozitívnemu vnímaniu jeho vplyvu na konkurenčnú výhodu a celkovú výkonnosť firmy. Toto zistenie podporujú štúdie Bardos et al., (2020) a Štreimikienė & Ahmed (2021). Tento trend je zreteľný aj pri špecifickom pohľade na Slovensko a Českú republiku, kde vnímanie environmentálnej zodpovednosti ako integrálnej súčasť firemného riadenia signifikantne ovplyvňuje všetky skúmané aspekty CSR. Jednotlivé environmentálne faktory ovplyvňujú CSR až do 39%, čo je najväčšia miera ovplyvnenia zo všetkých skúmaných faktorov. V tomto kontexte dlhodobá udržateľnosť a úspech spoločnosti sú neoddeliteľne spojené so zdravím a stabilitou životného prostredia, čo podporujú vo svojej štúdií napr. Zelazna et al., 2020. Firma, ktorá aktívne prispieva k ochrane životného prostredia, nie lenže napĺňa svoju sociálnu zodpovednosť a zvyšuje svoju reputáciu, ale tiež zabezpečuje udržateľnosť svojich vlastných zdrojov a dlhodobejšiu prosperitu.

V Českej republike je výrazne zaznamenaný vplyv zohľadnenia environmentálnej zodpovednosti a aktívneho zapojenia firmami do ochrany životného prostredia na všetky aspekty CSR. Postoj MSP k vnímaniu environmentálnej zodpovednosti ako kľúčovej súčasť firemného riadenia ovplyvňuje ich prístup k CSR, najmä v kontexte pozitívneho dopadu CSR na výkonnosť a konkurenčnú výhodu firmy. Na Slovensku situácia naznačuje, že samotné zohľadnenie environmentálnej zodpovednosti nemá výrazný vplyv na skúmané aspekty CSR. Na druhej strane, aktívne zapojenie slovenských MSP do ochrany životného prostredia má signifikantný vplyv na znalosť a praktické využívanie CSR, ako aj na vnímanie jeho pozitívneho vplyvu na konkurenčnú výhodu a výkonnosť firmy.

Výsledky práce zdôrazňujú kľúčovú úlohu environmentálnej zodpovednosti v rámci CSR a jej význam pre zlepšenie konkurenčnej výhody a výkonnosti firmami v regionálnom kontexte, čo podporuje výsledky Štreimikienė & Ahmed (2021). V kontexte negatívneho ovplyvnenia zodpovednosti k životnému prostrediu (I) u slovenských podnikateľov môže byť patrný motív popísaný Zhu & Sun (2023) – ochrana životného prostredia si vyžaduje značné finančné prostriedky podnikov v krátkodobom horizonte, čo môže znížiť súčasnú finančnú výkonnosť firmami, avšak druhý pohľad (aktívne zapojenie sa do ochrany životného prostredia) tento motív vyvracia.

5.4 Etika

Ukázalo sa, že presadzovanie etického správania má signifikantný pozitívny vplyv na znalosť o CSR, jeho využívanie v manažérskej praxi a vnímanie jeho prínosu pre konkurenčnú výhodu a výkonnosť firmy, čo podporuje výsledky štúdie autorov Looser & Wehrmeyer (2016). Toto poukazuje na to, že etické princípy v podnikaní sú vnímané ako základ pre úspešnú implementáciu a aplikáciu CSR v podnikovej kultúre a stratégii.

Napriek tomu je interesantné, že osobný vzťah manažéra k etike v podnikaní nevykazuje žiaden vplyv na akýkoľvek z faktorov CSR, ani pri detailnejšom porovnávaní medzi jednotlivými skúmanými krajinami, čo vyvracia napr. výskum Juergensen et al. (2020) (kde výskumníci podtrhujú osobný vzťah podnikateľa k etike, ktorá altruisticky ovplyvňuje CSR). To by mohlo naznačovať, že hoci etické vedenie a hodnoty sú dôležité, samotná prítomnosť etických princíпов v manažmente, bez aktívneho presadzovania a integrácie do firemnej stratégie, nemusí byť dostatočná na ovplyvnenie CSR aktivít a jeho vnímania (Amaeshi et al., 2016).

V kontexte celkového porovnania oboch skúmaných krajín sa významne ukazuje vplyv etického podnikania na výkonnosť firmy ako determinujúcej premennej pre faktory CSR, s výnimkou jeho pozitívneho vplyvu na konkurenčnú výhodu. To zdôrazňuje, že etika v podnikaní má komplexný vplyv na CSR, ktorý však nemusí byť vždy priamo spojený s vnímaním konkurenčnej výhody (Arend; 2013).

Zvláštnu pozornosť si zaslúži situácia v Českej republike, kde zohľadnenie etického podnikania významne ovplyvňuje využívanie CSR a vnímanie jeho prínosu pre výkonnosť firmy. Tento nález poukazuje na špecifickú kultúrnu alebo trhovú dynamiku, kde etické zásady môžu hrať významnú úlohu v percepcii a implementácii CSR stratégií s priamym dopadom na výkonnosť podniku.

Na Slovensku však výskum zaznamenal, že vplyv etického podnikania na CSR faktory nie je signifikantný. Slovenskí podnikatelia v tomto sektore teda pri integrácii a aplikácii CSR neprejavujú zvýšenú citlivosť voči etickému správaniu a jeho vplyvu na výkonnosť firmy. To by mohlo potvrdzovať, že na Slovensku existujú ďalšie – neskúmané faktory, ktoré významnejšie ovplyvňujú adaptáciu a efektivitu CSR opatrení v podnikoch (to potvrdzuje aj celkový výsledok regresných modelov – Adj. R. Sqr. 13 – 18%).

Štúdia teda v etickej oblasti odhalila rozdiely medzi skúmanými krajinami v kontexte vnímania vplyvu etického podnikania na firemnú výkonnosť. Tieto rozdiely môžu odrážať odlišné národné, kultúrne či trhové prostredia, ktoré formujú prístup podnikov k etike a CSR. Výsledky naznačujú, že zatiaľ čo etické podnikanie je vnímané ako kľúčový faktor pre úspešnú implementáciu CSR (Looser & Wehrmeyer, 2016; Grbac & Lončarić, 2009), konkrétne vplyvy sa líšia v závislosti od lokálneho kontextu a špecifik krajín, pri ktorých existuje predpoklad vysokej podobnosti.

5.5 Porovnanie skúmaných krajín

Výsledky dizertačnej práce ponúkajú zaujímavý pohľad na CSR a jej možné ovplyvňujúce faktory: environmentálne iniciatívy, etické správanie sa a finančné riadenie medzi MSP na Slovensku a v Českej republike. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že vzhľadom na geografickú blízkosť a historické spojenia sú tieto dve krajiny v mnohých aspektoch podobné alebo dokonca identické, avšak výskum prináša dôkazy o opaku. Tieto rozdiely naznačujú, že každá krajina vyvíja jedinečné prístupy k týmto kľúčovým aspektom, čo môže byť dôsledkom rozličných kultúrnych, sociálnych či ekonomických faktorov, ktoré formujú podnikateľské správanie sa vlastníkov / manažérov v každej krajine.

Na základe zistení dizertačnej práce je zrejmé, že diverzita medzi Slovenskom a Českou republikou môže poskytnúť cenný uhol pohľadu na variabilitu podnikateľských praktík a vnímania skúmaných oblastí, v rámci geograficky a kultúrne podobných trhov. Tieto zistenia zdôrazňujú potrebu ďalšieho skúmania a pochopenia špecifických faktorov, ktoré prispievajú k týmto rozdielom, s cieľom umožniť lepšie ciele a efektívnejšie stratégie v oblasti podpory CSR, environmentálnej udržateľnosti, etickej integrity a finančného managementu pre MSP v každej krajine. Rozdiely v angažovanosti a prístupoch medzi slovenskými a českými MSP nás tak podporujú k hlbšiemu prieskumu a poskytujú podklad pre tvorbu cielenejších politík a opatrení, ktoré by mohli lepšie reflektovať a reagovať na jedinečné potreby a výzvy podnikateľov v týchto krajinách.

6. PRÍNOSY PRÁCE

6.1 Prínos pre teóriu

Štúdia poskytuje dôležité empirické dôkazy, ktoré podporujú a zároveň rozširujú existujúce teoretické poznatky o CSR tým, že identifikuje a analyzuje špecifické faktory ovplyvňujúce implementáciu a vnímanie CSR v segmente MSP. Tým prispieva k lepšiemu pochopeniu, ako regionálne a národné kontexty formujú CSR stratégie a prístupy pri skúmaní ovplyvňujúcich faktoroch. Tieto prínosy obohacujú súčasný stav vedomostí a poskytujú nový uhol pohľadu na podnikateľské praktiky (vyplývajúce z postoja MSP k otázkam popisujúcich nami skúmané faktory).

Zistenia štúdie naznačujú, že kultúrne rozdiely medzi Slovenskom a Českou republikou majú významný vplyv na prístupy k etike v podnikaní, environmentálnym otázkam a finančnému riadeniu. Tento prínos podčiarkuje dôležitosť zohľadňovania kultúrnych aspektov pri formulácii teórií týkajúcich sa podnikovej etiky a CSR, a poukazuje na potrebu kultúrnej adaptability v teoretických modeloch. Zároveň výskum nepotvrdil všeobecne očakávané významné rozdiely na základe demografických ukazovateľov.

Prínosy pre teóriu môžeme stručne generalizovať nasledovne:

- práca poskytuje dôkazy o tom, že veľkosť firmy má významný vplyv na postoj MSP k CSR, čím prispieva k hlbšiemu pochopeniu vzťahov medzi demografickými charakteristikami podniku a jeho orientáciou na CSR
- zistenia týkajúce sa významu finančnej výkonnosti pre aplikáciu CSR poskytujú nové poznatky do vzťahu medzi finančným riadením a spoločenskou zodpovednosťou podnikov, čím rozširujú existujúce teoretické modely
- výskum poukazuje na kľúčovú úlohu environmentálnych iniciatív v podnikovej praxi a ich vplyv na CSR, čím prispieva k rozvoju teórie v tejto dnes vysoko-aktuálnej oblasti
- prehodnotenie role etiky v podnikaní – osobný vzťah manažéra k etike nemá priamy vplyv na vnímanie CSR, preto sa naskytuje otázka k prehodnoteniu existujúcich teórií o etike v podnikaní a jej vplyve na CSR

6.2 Prínos pre prax

Zistenia výskumu dizertačnej práce prinášajú viaceré dôležité implikácie pre prax, najmä v kontexte malých a stredných podnikov (MSP) na Slovensku a v Českej republike. Tieto prínosy môžu slúžiť ako cenné usmernenia pre podnikateľov, manažérov, prípadne tvorcov politik v oboch krajinách.

Prvým a najvýznamnejším prínosom je poukázanie na potrebu individualizovaného prístupu v oblasti CSR, environmentálneho manažmentu, etiky a finančného riadenia. Rozdiely medzi slovenskými a českými MSP naznačujú, že stratégie a iniciatívy by mali byť prispôbené špecifickému

národnému kontextu, kultúrnym hodnotám a legislatívnym požiadavkám každej krajiny.

Identifikované rozdiely medzi Slovenskom a Českou republikou naznačujú potrebu hlbšieho porozumenia národných špecifik, ktoré môžu ovplyvniť implementáciu CSR.

Efektívne finančné riadenie by malo byť vnímané ako základ pre úspešnú implementáciu CSR. To zahŕňa strategické alokovanie zdrojov na CSR aktivity, ako aj monitorovanie a hodnotenie ich finančnej návratnosti a sociálneho vplyvu.

Zo širšieho hľadiska by sa tvorcovia politik mali zamerať na vytvorenie dobre fungujúceho a priaznivého podnikateľského prostredia a zvýhodnenia tých podnikov, ktoré sa správajú spoločensky zodpovedne (Kitzmueller & Shimshack, 2012). Keďže podpora CSR zo strany vlády môže ovplyvniť podnikateľský zámer, resp. business model a skutočné zapojenie sa do spoločenskej zodpovednosti podnikov, pozornosť by sa mala venovať vládnym programom úpravou politik zameraných na zvýšenie aktivity v tejto oblasti. Zosúladením svojich cieľov s ohľadom na „zodpovedné podnikanie“ môžu tieto inštitúcie profitovať a zabezpečiť lepšie podnikateľské prostredie a povzbudiť ďalších podnikateľov, aby sa zapojili do spoločensky-zodpovedného podnikania.

Z manažérskeho hľadiska je zaujímavé sledovať výsledky, že uplatňovanie aktivít CSR je ovplyvnené skúmanými aspektami podnikateľskej činnosti, ktoré by mali byť predpokladom pre dobré fungovanie firmy (finančné riadenie a etické podnikanie), vrátane dnes významného aspektu životného prostredia a jeho ochrany.

6.3 Limity výskumu a zameranie budúceho výskumu

Napriek tomu, že výsledky dizertačnej práce dosiahli stanovené ciele, výskum má určité obmedzenia. Prvým je úzke zameranie na 2 krajiny, ktoré majú medzi sebou úzke väzby a sú si v mnohých aspektoch veľmi podobné. Práca neobsahuje porovnanie s inými krajinami, ktorého výsledky by mohli determinovať zistenia výskumu. Na určenie väčšej presnosti výskumu je vhodné porovnávať výsledky s inými krajinami, ktoré by mohli mať rovnaké podmienky z hľadiska regionálneho, ekonomického, inštitucionálneho a politického prostredia. Preto sa výsledky dajú zovšeobecniť len na lokalitu, ktorú štúdia pokrývala.

Z hľadiska metodológie boli zvolené 3 ovplyvňujúce faktory. Na základe výsledkov je jasné, že existujú mnohé ďalšie (autorom neskúmané) faktory, ovplyvňujúce vnímanie CSR v MSP v Česku a na Slovensku. Budúci výskum môže zdefinovať tieto neznáme ovplyvňujúce determinanty, vrátane ich potenciálnej ovplyvňujúcej sily.

7. ZÁVER

Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo *definovať významné faktory v oblasti finančného riadenia, environmentálnych aktivít a etických postojov a kvantifikovať ich vplyv na vnímanie CSR v segmente MSP.*

Výskum preukázal, že veľkosť firmy významne ovplyvňuje postoj MSP k CSR – s veľkosťou firmy rastie pozitívnejší prístup k CSR. Sektor podnikania ovplyvňuje vnímanie CSR len v Českej republike. Ostatné demografické parametre neovplyvňujú postoje MSP s skúmaným faktorom.

V oblasti finančného riadenia práca poukazuje na to, že pozitívne vnímanie finančnej výkonnosti podniku má signifikantný vplyv na všetky skúmané aspekty CSR. Vnímanie prínosu CSR pre konkurenčnú výhodu a firemnú výkonnosť je determinované aktuálnym hodnotením finančnej výkonnosti MSP. Vnímanie kontinuity podnikateľskej činnosti a akceptácia finančného rizika významne ovplyvňujú vnímanie pozitívneho vplyvu CSR, pričom na Slovensku je znalosť nástrojov riadenia finančných rizík signifikantne dôležitá pre vnímanie pozitívneho vplyvu CSR na výkonnosť firmy.

V oblasti environmentu štúdia zistila, že zodpovednosť voči životnému prostrediu má významný vplyv na uplatňovanie a vnímanie CSR v oboch skúmaných krajinách. Aktívne zapojenie do ochrany životného prostredia významne prispieva k lepšiemu porozumeniu a aplikácii CSR, ako aj k pozitívnemu vnímaniu jeho vplyvu na konkurenčnú výhodu a výkonnosť firmy. Na Slovensku však samotné zohľadnenie environmentálnej zodpovednosti nemá taký výrazný vplyv ako aktívne zapojenie do ochrany životného prostredia.

V oblasti etiky výskum ukázal, že presadzovanie etického správania sa má signifikantný pozitívny vplyv na znalosť, využívanie a vnímanie prínosu CSR pre konkurenčnú výhodu a výkonnosť firmy v oboch krajinách. Osobný vzťah manažéra k etike však nemal žiaden vplyv na vnímanie faktorov CSR.

Porovnanie medzi Slovenskom a Českou republikou ukázalo rozdiely v prístupoch k CSR, environmentálnym výzvam, etickým normám a finančnému riadeniu. Napriek geografickej blízkosti a historickým spojeniam majú tieto dve krajiny jedinečné prístupy k týmto kľúčovým aspektom, čo môže byť dôsledkom možných kultúrnych, sociálnych a ekonomických faktorov.

Súčasný globálny záujem o udržateľnosť a zodpovedné podnikanie sa výrazne sústreďuje aj na environmentálne, sociálne a správne (ESG) aspekty. ESG kritéria sa stávajú kľúčovými faktormi pri hodnotení výkonnosti a udržateľnosti (v súčasnosti veľkých) podnikov, čo poukazuje na aktuálnu potrebu skúmať, ako MSP pristupujú k ESG a ako to ovplyvňuje ich dlhodobú udržateľnosť a spoločenskú zodpovednosť. Budúci výskum by sa mal zameriavať na ESG faktory v MSP a similarite / rozdielnosti k CSR.

ZOZNAM LITERATÚRY

- Adda, G., Bosco Azigwe, J., & Awuni, A. R. (2016). BUSINESS ETHICS AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY FOR BUSINESS SUCCESS AND GROWTH. *European Journal of Business and Innovation Research*, 4(6), 26–42.
- Ahn, S.-Y., Park, D.-J., Ahn, S.-Y., & Park, D.-J. (2018). Corporate Social Responsibility and Corporate Longevity: The Mediating Role of Social Capital and Moral Legitimacy in Korea. *Journal of Business Ethics*, 150(1), 117–134. <https://doi.org/10.1007/S10551-016-3161-3>
- Alhouti, S., Wright, S. A., & Baker, T. L. (2021). Customers need to relate: The conditional warm glow effect of CSR on negative customer experiences. *Journal of Business Research*, 124, 240–253. <https://doi.org/10.1016/J.JBUSRES.2020.11.047>
- Ali, H. Y., Danish, R. Q., & Asrar-ul-Haq, M. (2020). How corporate social responsibility boosts firm financial performance: The mediating role of corporate image and customer satisfaction. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 166–177. <https://doi.org/10.1002/csr.1781>
- Amaeshi, K., Adegbite, E., Ogbechie, C., Idemudia, U., Kan, K. A. S., Issa, M., & Anakwue, O. I. J. (2016). Corporate Social Responsibility in SMEs: A Shift from Philanthropy to Institutional Works? *Journal of Business Ethics*, 138(2), 385–400. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2633-1>
- Annick, Y. F., Rossem, V., & Buelens, M. (n.d.). *Small-Business Owner-Managers' Perceptions of Business Ethics and CSR-Related Concepts*. <https://doi.org/10.1007/s10551-010-0586-y>
- Arend, R. J. (2013). Ethics-focused dynamic capabilities: A small business perspective. *Small Business Economics*, 41(1), 1–24. <https://doi.org/10.1007/S11187-012-9415-2/METRICS>
- Bacinello, E., Tontini, G., & Alberton, A. (2021). Influence of corporate social responsibility on sustainable practices of small and medium-sized enterprises: Implications on business performance. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 776–785. <https://doi.org/10.1002/CSR.2087>
- Bardos, K. S., Ertugrul, M., & Gao, L. S. (2020). Corporate social responsibility, product market perception, and firm value. *Journal of Corporate Finance*, 62. <https://doi.org/10.1016/J.JCORPFIN.2020.101588>
- Belas, J., Amoah, J., Petráková, Z., Kliuchnikava, Y., & Bilan, Y. (2020). Selected Factors of SMEs Management in the Service Sector. *Journal of Tourism and Services*, 11(21), 129–146. <https://doi.org/10.29036/JOTS.V11I21.215>
- Belás, J., Bilan, Y., Demjan, V., & Sipko, J. (2015). Entrepreneurship in sme segment: Case study from the Czech Republic and Slovakia. *Amfiteatru Economic*, 17(38), 308–326.

- Belas, J., Čera, G., Dvorský, J., & Čepel, M. (2021a). Corporate social responsibility and sustainability issues of small- and medium-sized enterprises. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 721–730. <https://doi.org/10.1002/CSR.2083>
- Belas, J., Čera, G., Dvorský, J., & Čepel, M. (2021b). Corporate social responsibility and sustainability issues of small- and medium-sized enterprises. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(2), 721–730. <https://doi.org/10.1002/CSR.2083>
- Belas, J., Gavurova, B., Dvorsky, J., Cepel, M., & Durana, P. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on selected areas of a management system in SMEs. *Economic Research-Ekonomska Istrazivanja*, 0(0), 1–24. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.2004187>
- Betakova, J., Pietrzak, M. B., & Igliński, B. (2023). Effect of demographic characteristics of enterprises on the implementation of corporate social responsibility in SMEs context. *Journal of Business Sectors*, 01(01), 53–62. <https://doi.org/https://doi.org/10.62222/XQKO8567>
- Bikefe, G., Zubairu, U., Araga, S., Maitala, F., Ediuku, E., & Anyebe, D. (2020). Corporate Social Responsibility (CSR) by small and medium enterprises (SMEs): a systematic review. *Small Business International Review*, 4(1), 16–33. <https://doi.org/10.26784/SBIR.V4I1.243>
- Brieger, S. A., Anderer, S., Fröhlich, A., Bairo, A., & Meynhardt, T. (2020). Too Much of a Good Thing? On the Relationship Between CSR and Employee Work Addiction. *Journal of Business Ethics*, 166(2), 311–329. <https://doi.org/10.1007/S10551-019-04141-8/FIGURES/2>
- Bulanda, I., Kádeková, Z., Košičiarová, I., & Vavrečka, V. (2020). *The perception of commercial and social advertising by the generation Y in the Czech Republic*, *Ekonomicko-manazerske spektrum*, 14(2), 63–77. <https://doi.org/10.26552/ems.2020.2.63-77>
- Carroll, A. B. (2016). Carroll's pyramid of CSR: taking another look. *International Journal of Corporate Social Responsibility* 2016 1:1, 1(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/S40991-016-0004-6>
- Čera, G., Khan, K. A., Bláhová, A., & Belas, J. (2022). Do owner-manager demographics in SMEs matter for corporate social responsibility? *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, 17(2), 511–531. <https://doi.org/10.24136/EQ.2022.018>
- Chojnacka, E., & Wiśniewska, J. (2016). Benefits of Corporate Social Responsibility Engagement in Companies: The Case of Poland. *Journal of Management and Business Administration. Central Europe*, 24(4), 25–48. <https://doi.org/10.7206/JMBA.CE.2450-7814.181>
- Dias, A., Rodrigues, L. L., Craig, R., & Neves, M. E. (2019). Corporate social responsibility disclosure in small and medium-sized entities and large companies.

- Social Responsibility Journal*, 15(2), 137–154. <https://doi.org/10.1108/SRJ-05-2017-0090>
- Du, S., Bhattacharya, C. B., & Sen, S. (2010). Maximizing business returns to corporate social responsibility (CSR): The role of CSR communication. *International Journal of Management Reviews*, 12(1), 8–19. <https://doi.org/10.1111/J.1468-2370.2009.00276.X>
- Durana, P., Ginevicius, R., Urbanski, M., Podhorska, I., & Tumpach, M. (2021). Parallels and differences in earnings management of the Visegrad four and the baltics. *Journal of Competitiveness*, 13(3), 39–55. <https://doi.org/10.7441/joc.2021.03.03>
- Dvorsky, J., Belas, J., Novotna, I., Fero, M., & Petrakova, Z. (2020). QUALITY of BUSINESS ENVIRONMENT of the SME: A SECTORAL VIEW. In *Communications - Scientific Letters of the University of Žilina* (Vol. 22, Issue 4, pp. 163–172). University of Žilina. <https://doi.org/10.26552/com.C.2020.4.163-172>
- Dvorsky, J., Gavurova, B., Čepel, M., & Červinka, M. (2020). Impact of selected economic factors on the business environment: The case of selected east european countries. *Polish Journal of Management Studies*, 22(2), 96–110. <https://doi.org/10.17512/pjms.2020.22.2.07>
- Erragragui, & Elias. (2018a). Do creditors price firms' environmental, social and governance risks? *Research in International Business and Finance*, 45(C), 197–207. <https://doi.org/10.1016/J.RIBAF.2017.07.151>
- Erragragui, & Elias. (2018b). Do creditors price firms' environmental, social and governance risks? *Research in International Business and Finance*, 45(C), 197–207. <https://doi.org/10.1016/J.RIBAF.2017.07.151>
- Freeman, R. E. E., & McVea, J. (2005). A Stakeholder Approach to Strategic Management. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/SSRN.263511>
- Fuller, T., & Tian, Y. (2006). Social and symbolic capital and responsible entrepreneurship: An empirical investigation of SME narratives. *Journal of Business Ethics*, 67(3), 287–304. <https://doi.org/10.1007/S10551-006-9185-3/TABLES/1>
- Gelbmann, U. (2010). Establishing strategic CSR in SMEs: an Austrian CSR quality seal to substantiate the strategic CSR performance. *Sustainable Development*, 18(2), 90–98. <https://doi.org/10.1002/SD.448>
- Gorgenyi-Hegyés E, & Fekete-Farkas M. (2019). POLISH JOURNAL OF MANAGEMENT STUDIES Gorgenyi-Hegyés E INTERNAL CSR AS A STRATEGIC MANAGEMENT TOOL IN REDUCTION OF LABOUR SHORTAGES. *Fekete-Farkas M*, 19(2). <https://doi.org/10.17512/pjms.2019.19.2.14>
- Grencikova, A., Navickas, V., Spankova, J., & Krajco, K. (2022). *ENTREPRENEURSHIP AND SUSTAINABILITY ISSUES THE MOTIVATION OF*

- DIFFERENT EMPLOYEE GENERATIONS: A CASE STUDY OF THE SPA INDUSTRY* *. 10(1). [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(4\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(4))
- Guo, W. F., Zhou, J., Yu, C. L., Tsai, S. B., Xue, Y. Z., Chen, Q., Guo, J. J., Huang, P. Y., & Wu, C. H. (2015). Evaluating the green corporate social responsibility of manufacturing corporations from a green industry law perspective. *International Journal of Production Research*, 53(2), 665–674. <https://doi.org/10.1080/00207543.2014.972525>
- Habek, P. (2017). CSR Reporting Practices in Visegrad Group Countries and the Quality of Disclosure. *Sustainability* 2017, Vol. 9, Page 2322, 9(12), 2322. <https://doi.org/10.3390/SU9122322>
- Hadj, T. B. (2019). *Effects of corporate social responsibility towards stakeholders and environmental management on responsible innovation and competitiveness*. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119490>
- Hadj, T. B., Omri, A., & Al-Tit, A. (2020). Mediation role of responsible innovation between CSR strategy and competitive advantage: Empirical evidence for the case of Saudi Arabia enterprises. *Management Science Letters*, 10(4), 747–762. <https://doi.org/10.5267/J.MSL.2019.10.022>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). Logistic Regression: Regression with a Binary Dependent Variable. *Multivariate Data Analysis*, 313–340. https://books.google.com/books/about/Multivariate_Data_Analysis.html?hl=sk&id=VvXZnQEACAAJ
- Hameed, R., Mahmood, A., & Shoaib, M. (2022). The Role of Green Human Resource Practices in Fostering Green Corporate Social Responsibility. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/FPSYG.2022.792343>
- Herrera Madueño, J., Larrán Jorge, M., Martínez Conesa, I., & Martínez-Martínez, D. (2016). Relationship between corporate social responsibility and competitive performance in Spanish SMEs: Empirical evidence from a stakeholders' perspective. *BRQ Business Research Quarterly*, 19(1), 55–72. <https://doi.org/10.1016/j.brq.2015.06.002>
- Isensee, C., Teuteberg, F., Griese, K. M., & Topi, C. (2020). The relationship between organizational culture, sustainability, and digitalization in SMEs: A systematic review. *Journal of Cleaner Production*, 275, 122944. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122944>
- Jenkins, R. (2005). Globalization, Corporate Social Responsibility and poverty. *International Affairs*, 81(3). <https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2005.00467.x>
- Kang, J., Slaten, T., & Choi, W. J. (2021). Felt betrayed or resisted? The impact of pre-crisis corporate social responsibility reputation on post-crisis consumer reactions and retaliatory behavioral intentions. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(1), 511–524. <https://doi.org/10.1002/CSR.2067>

- Katsamakas, E., & Sanchez-Cartas, J. M. (2023). A computational model of the competitive effects of ESG. *PLOS ONE*, *18*(7), e0284237. <https://doi.org/10.1371/JOURNAL.PONE.0284237>
- Kechiche, A., & Soparnot, R. (2012). CSR within SMEs: Literature Review. *International Business Research*, *5*(7), 97–104. <https://doi.org/10.5539/ibr.v5n7p97>
- Kljucnikov, A., Belas, J., Kozubikova, L., & Pasekova, P. (2016). The Entrepreneurial Perception of SME Business Environment Quality in the Czech Republic. *Journal of Competitiveness*, *8*(1), 66–78. <https://doi.org/10.7441/JOC.2016.01.05>
- Kukanja, M., Planinc, T., & Šuligoj, M. (2016). INFLUENCE OF MANAGERS' DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS ON CSR PRACTICES IN THE RESTAURANT INDUSTRY: THE CASE OF SLOVENIA. *Tourism and Hospitality Management*, *22*(2), 151–172. <https://doi.org/10.20867/thm.22.2.2>
- Lazanyi, K., Feher-Polgar, P., & Vida, I. (2020). Identification of the Most Important European Productivity Factors Through the Dimension Reduction. *Ekonomicko-Manazerske Spektrum*, *14*(1), 77–86. <https://doi.org/10.26552/ems.2020.1.77-86>
- Lee, S. Y. (2016). How can companies succeed in forming CSR reputation? *Corporate Communications*, *21*(4), 435–449. <https://doi.org/10.1108/CCIJ-01-2016-0009/FULL/HTML>
- Looser, S., & Wehrmeyer, W. (2016). *Ethics of the firm, for the firm or in the firm? Purpose of extrinsic and intrinsic CSR in Switzerland*. *12*(3), 545–570. <https://doi.org/10.1108/SRJ-07-2015-0097>
- Lourenço, M. S. M., & Sousa-Filho, J. M. de. (2020). DETERMINANTS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY PRACTICES: INSTITUTIONAL PRESSURE OR STRATEGIC OPPORTUNITY? *Rev. Adm. UFSM*, *11*(2), 471–488. <https://doi.org/10.5902/19834659>
- Metzker, Z., Maroušek, J., Zvarikova, K., & Hlawiczka, R. (2021). THE PERCEPTION OF SMES BANKRUPTCY CONCERNING CSR IMPLEMENTATION. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, *9*(2), 85–95. <https://doi.org/10.37335/ijek.v9i2.146>
- Metzker, Z., & Streimikis, J. (2020). Csr Activities in the Czech Sme Segment. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, *8*(1), 49–64. <https://doi.org/10.37335/ijek.v8i2.101>
- Metzker, Z., & Zvarikova, K. (2021). THE PERCEPTION OF COMPANY EMPLOYEES BY SMEs WITH CSR CONCEPT IMPLEMENTATION. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, *9*(1), 81–96. <https://doi.org/10.37335/IJEK.V9I1.128>
- Metzker, Z., Zvarikova, K., Slepeckis, J., & Dvorskis, J. (2023). THE PERCEPTION OF CSR FROM THE POINT OF VIEW OF THE ENVIRONMENTAL PILLAR OF V4 SMEs. *Transformations in Business and Economics*, *22*(3), 485–500.

- Nagypál, N. C. (2014). Corporate social responsibility of hungarian SMEs with good environmental practices. *Journal of East European Management Studies*, 19(3), 327–347. <https://doi.org/10.5771/0949-6181-2014-3-327/CORPORATE-SOCIAL-RESPONSIBILITY-OF-HUNGARIAN-SMES-WITH-GOOD-ENVIRONMENTAL-PRACTICES-JAHRGANG-19-2014-HEFT-3>
- Nenkov, N., Petrova, M., & Dyachenko, Y. (2016). Intelligence Technologies in Management and Administration of Justice. *Sgem 2016, Bk 2: Political Sciences, Law, Finance, Economics and Tourism Conference Proceedings, Vol V*. <https://doi.org/10.5593/sgemsocial2016/B25/S07.050>
- Ngai, E. W. T., Law, C. C. H., Lo, C. W. H., Poon, J. K. L., & Peng, S. (2018). Business sustainability and corporate social responsibility: case studies of three gas operators in China. *International Journal of Production Research*, 56(1–2), 660–676. <https://doi.org/10.1080/00207543.2017.1387303>
- OECD. (2001). *For Official Use C/MIN(2001)4 Council at Ministerial Level, PRIVATE INITIATIVES FOR CORPORATE RESPONSIBILITY (Report to Ministers by the Committee on International Investment and Multinational Enterprises) JT00107356 Document complet disponible sur OLIS dans son format d'origine Complete document available on OLIS in its original format.*
- Olah, J., Tiron Tudor, A., Pashkus, V., & Alpatov, G. (2021). Preferences of Central European Consumers in Circular Economy. *Ekonomicko-Manazerske Spektrum*, 15(2), 99–110. <https://doi.org/10.26552/ems.2021.2.99-110>
- Orlitzky, M., Siegel, D. S., & Waldman, D. A. (2011). Strategic corporate social responsibility and environmental sustainability. *Business and Society*, 50(1), 6–27. <https://doi.org/10.1177/0007650310394323>
- Potkány, M., Kamodyová, P., Stasiak-Betlejewska, R., & Lesníková, P. (2021). Nature and potential barriers of facility management in manufacturing enterprises. *Polish Journal of Management Studies*, 23(1), 327–340. <https://doi.org/10.17512/pjms.2021.23.1.20>
- Przytuła, S., Formánková, S., Ubrežiová, I., & Dunay, A. (2019). Corporate Social Responsibility in Visegrad Countries (Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary) Overall Landscape. *CSR, Sustainability, Ethics and Governance*, 325–353. https://doi.org/10.1007/978-3-030-00440-8_20
- Qiu, S. (Charles), Jiang, J., Liu, X., Chen, M. H., & Yuan, X. (2021). Can corporate social responsibility protect firm value during the COVID-19 pandemic? *International Journal of Hospitality Management*, 93(November 2020), 102759. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102759>
- Rjiba, H., Jahmane, A., & Abid, I. (2020). Corporate social responsibility and firm value: Guiding through economic policy uncertainty. *Finance Research Letters*, 35, 101553. <https://doi.org/10.1016/J.FRL.2020.101553>

- Savur, S. (2017). Role of exemplars in ethical decision-making in small and medium enterprises (SMES). *Research in Ethical Issues in Organizations*, 17, 21–35. <https://doi.org/10.1108/S1529-209620170000017004/FULL/XML>
- Smekalova, L., Hajek, O., Belas, J., & Machacek, J. (2014). Perception of Small and Medium Entrepreneurship in the Czech Republic. *Journal of Competitiveness*, 6(4), 41–49. <https://doi.org/10.7441/joc.2014.04.03>
- Stoiljković, A., Tomić, S., & Uzelac, O. (2021). Does capital structure affect the differences in the financial performance of small enterprises? *Strategic Management*, 26(3), 72–80. <https://doi.org/10.5937/STRAMAN2103072S>
- Stojanovic, A., Milosevic, I., Arsic, S., Urosevic, S., & Mihajlovic, I. (2020). Corporate social responsibility as a determinant of employee loyalty and business performance. *Journal of Competitiveness*, 12(2), 149–166. <https://doi.org/10.7441/JOC.2020.02.09>
- Štreimikienė, D., & Ahmed, R. R. (2021). Corporate social responsibility and brand management: Evidence from carroll’s pyramid and triple bottom line approaches. *Technological and Economic Development of Economy*, 27(4), 852–875. <https://doi.org/10.3846/TEDE.2021.14520>
- Švarova, M., & Vrchota, J. (2013). Strategic management in micro, small and medium-sized businesses in relation to financial success of the enterprise. <Http://Acta.Mendelu.Cz/Doi/10.11118/Actaun201361072859.Html>, 61(7), 2859–2866. <https://doi.org/10.11118/ACTAUN201361072859>
- Svatošová, V. (2018). Importance of Strategy and Aspects of Strategic Development in Small and Medium-Sized Entrepreneurship. *Ekonomický Časopis/Journal of Economics*, 66(4), 329–349.
- Syariati, A. (2022). SMEs’s Performance in Indonesia: The Nexus of Notable Ethics-Strategic Behavior Constructions. *Psychology Research and Behavior Management*, 15, 3039–3052. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S382273>
- Torkkeli, L., & Durst, S. (2022). Corporate Social Responsibility of SMEs: Learning Orientation and Performance Outcomes. *Sustainability (Switzerland)*, 14(11), 1–12. <https://doi.org/10.3390/su14116387>
- Wagner-Tsukamoto, S. (2019). In search of ethics: from Carroll to integrative CSR economics. *Social Responsibility Journal*, 15(4), 469–491. <https://doi.org/10.1108/SRJ-09-2017-0188>
- Werner, A. (2021). Why do managers of small and medium-sized businesses seek voluntary Living Wage accreditation? – an exploration of choice rationales. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. https://www.academia.edu/97665636/Why_do_managers_of_small_and_medium_sized_businesses_seek_voluntary_Living_Wage_accreditation_an_exploration_of_choice_rationales

- Wright, N. S., & Bennett, H. (2011). Business ethics, CSR, sustainability and the MBA. *Journal of Management & Organization*, 17(5), 641–655. <https://doi.org/10.5172/JMO.2011.17.5.641>
- Yumei, H., Iqbal, W., Nurunnabi, M., Abbas, M., Jingde, W., & Chaudhry, I. S. (2021). Nexus between corporate social responsibility and firm's perceived performance: evidence from SME sector of developing economies. *Environmental Science and Pollution Research International*, 28(2), 2132–2145. <https://doi.org/10.1007/S11356-020-10415-W>
- Zelazna, A., Bojar, M., & Bojar, E. (2020). Corporate Social Responsibility towards the Environment in Lublin Region, Poland: A Comparative Study of 2009 and 2019. *Sustainability* 2020, Vol. 12, Page 4463, 12(11), 4463. <https://doi.org/10.3390/SU12114463>
- Zhu, Y., & Sun, M. (2023). Entrepreneurs' Perception of Business Environments and Innovation Based on Warm Impressions and Competence Impressions with the Stereotype Content Model (SCM). *Sustainability* 2023, Vol. 15, Page 8947, 15(11), 8947. <https://doi.org/10.3390/SU15118947>
- Zvarikova, K., Jurkowska-Gomułka, A., Dvorsky, J., & Belas, J. (2023). Business ethics in the SME sector – do firm size and the gender and education level of entrepreneurs play a role? *Intellectual Economics*, 17(1), 57–72. <https://doi.org/10.13165/IE-23-17-1-03>

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ AUTORA

Vybraná publikačná činnosť autora:

Jimp:

Rozsa, Z., Tupa, M., Belas, J., Jr., Metzker, Z., Suler, P. (2022), “CSRConception and its Prospective Implementation in the SMEs Business of Visegrad Countries”, *Transformations in Business & Economics*, Vol. 21, No 1 (55), pp.274-289.

Karácsony, P., Metzker, Z., Vasic, T., & Koltai, J. P. (2023). Employee Attitude to Organisational Change in Small and Medium-Sized Enterprises. *E&M Economics and Management*, 26(1), 94–110. <https://doi.org/10.15240/tul/001/2023-1-006>

Metzker, Z., Zvarikova, K., Slepecky, J., Dvorsky, J. (2023), “The Perception of CSR from the Point of View of the Environmental Pillar of V4 SMEs” , *Transformations in Business & Economics*, Vol. 22, No 3 (60), pp.485-500.

Çera, G., Khan, K. A., Olah, J., & Metzker, Z. (2023). Business recovery and institutional constraints: evidence from Visegrad Countries and Serbia. *Journal of Business Economics and Management*, 24(5), 877–900. <https://doi.org/10.3846/jbem.2023.20238>

Zvarikova, K., Dvorsky, J., Belas, J. Jr., & Metzker, Z. (2024). Model of sustainability of SMEs in V4 countries. *Journal of Business Economics and Management*, 25(2), 226–245. <https://doi.org/10.3846/jbem.2024.20729>

Jsc:

Metzker, Z., Streimikis, J. (2020). Lotteries in Slovakia. The Business Legislation in the Lotteries Segment and Selected Slovakia’s Region Population’s Relationship to Gambling. *Adiktologie*, 20(3–4), 125–135; doi.org/10.35198/01-2020-002-0006.

Amoah, J., Belás, J., Khan, K. A., Metzker, Z. (2021), “ Antecedents of Sustainable SMEs in the Social Media Space: A Partial Least Square-Structural Equation Modeling (PLS-SEM) Approach ”, *Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society*, Vol. 16, No. 1, pp. 26-46, doi.org/10.2478/mmcks-2021-0003.

Belás, J., Damborský, M., Metzker, Z., & Šuleř, P. (2021). Perception of selected strategic management factors of SME in V4 countries. *Serbian Journal of Management*, 16(2).

Maloku, S., Çera, G., Metzker, Z., Lushi, I., & Poleshi, B. (2021). The role of access to information in trading relationship and plans for future activities. *Journal of International Studies*. doi.org/10.14254/2071-8330.2021/14-2/8

Metzker, Z., Marousek, J., Hlawiczka, R., Belas, J. Jr., & Khan, K. A. (2021). The Perception of the Market and Operational Area of Business by Service Sector

- and Tourism Companies in terms of CSR implementation. *Journal of Tourism and Services*, 23(12), 217-236. doi.org/10.29036/jots.v12i23.328
- Rozsa,Z.,Belas,J.,Metzker,Z. & Klementová,I.(2022).The Intensity of Perception of Selected Personnel Risk Factors in the V4 Countries. *Folia Oeconomica Stetinensia*,22(1) 243-262. https://doi.org/10.2478/fofi-2022-0012
- Khan, K. A., Metzker, Z., Streimikis, J., & Amoah, J. (2023). Impact of negative emotions on financial behavior: An assessment through general strain theory. *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, 18(1), 219–254. doi: 10.24136/eq.2023.007
- Metzker, Z., Belas, J. Jr., Ondrejka, R., & Dvorsky, J. (2023). The level of business ethics of small and medium-sized enterprises in the Visegrad group. *Serbian Journal of Management*, 18(2), 285–314. https://doi.org/10.5937/SJM18-44958
- Metzker, Z., Hlawiczka, R., Tabaku, I., & Tung, H. T. (2023), The influence of selected financial factors on the survival of SMES in V4 countries. *Investment Management and Financial Innovations*, 20(4), 467-476. doi:10.21511/imfi.20(4).2023.36
- Belas, J., Machova, R., Olah, J., & Metzker, Z. (2024). The impact of selected HRM factors on company’s survival of SMEs: Empirical research in V4 countries. *Journal of International Studies*, 17(1), 108-123. doi:10.14254/2071-8330.2024/17-1/7

Jost:

- Metzker, Z., Streimikis, J. (2020). CSR activities in the Czech SME segment. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 8(1), 49-64. Doi.org/10.37335/ijek.v8i2.101.
- Metzker, Z., Zvarikova, K. (2021). The Perception of Company Employees by SMEs with CSR Concept Implementation. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 9(1), 81-96. doi.org/ 10.37335/ijek.v9i1.128.
- Metzker, Z., Belas, J., & Amoah, J. (2021). The Perception of Using Social Media – A Comparison of Entrepreneurs Implementing CSR in Managerial Practice and other Entrepreneurs in Selected V4 Countries. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 191-203. doi.org/10.21272/mmi.2021.2-16
- Metzker, Z., Marousek, J., Zvarikova, K., Hlawiczka, R. (2021). The perception of SMEs bankruptcy concerning CSR implementation. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 9(2), 85-95. doi.org/ 10.37335/ijek.v9i2.133

ODBORNÝ ŽIVOTOPIS AUTORA

OSOBNÉ INFORMÁCIE

Meno: Zdenko Metzker
Dátum narodenia: 15. 2. 1997
Adresa: Hliny 1316/139, 017 07 Považská Bystrica, SK
E-mail: metzker@utb.cz
ORCID: 0000-0002-6962-2428
Národnosť: slovenská

VZDELANIE

2020 – 2024 Ekonomika a management – doktorské štúdium
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky
2018 – 2020 Podniková ekonomika – magisterské štúdium
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky
2015 – 2018 Ekonomika a management – bakalárske štúdium
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky

PRACOVNÉ SKÚSENOSTI

Od 2023 Asistent
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, Ústav statistiky kvantitatívnych metod
Od 2020 Risk manager
Roklen 360 a. s. (www.roklen.cz)
Od 2020 Konateľ
MTZ Phare s. r. o. (www.mtzphare.com)
Od 2018 Predseda
Klub priateľov považskobystrických motocyklov
(www.kpbm.sk)
2014 – 2019 Predseda
Veterán Klub Manín (www.veteran-manin.eu)

JAZYKY

Angličtina - B2
Nemčina - B2

VEDECKÉ PROJEKTY

2023 – 2024 IGA/FaME/2023/014 – CSR as an important factor in obtaining bank loans and external financial resources for SMEs [hlavný riešiteľ].

- 2022 – 2023 RO/2022/03 – CSR and sustainability of companies in the SME segment [riešiteľ]
- 2021 – 2022 IGA/FaME/2021/005 – Significant factors in the sustainability of economic growth with a focus on the SME segment [hlavný riešiteľ].
- 2019 – 2020 IGA/FaME/2019/002 – The role of institutional environment in fostering entrepreneurship [riešiteľ].

PEDAGOGICKÁ ČINNOSŤ

- Od 2023 Semináre v predmetoch Základy kvantitatívnych metód, Počítačové spracovanie dát – Fakulta managementu a ekonomiky, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Ústav statistiky a kvantitatívnych metód
- Od 2021 Semináre v predmetoch Podniková ekonomika 1, 2, 3, Controlling a Základy Controllingu – Fakulta managementu a ekonomiky, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Ústav podnikové ekonomiky

ŠTUDIJNÉ STÁŽE

- 2024 University of Huddersfield, Veľká Británia

ČLENSTVO V ORGÁNOCH UNIVERZITY

- Od 2022 Člen Akademického senátu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (AS UTB), člen Legislatívnej Komisie AS UTB.

Ing. Zdenko Metzker, Ph.D.

**Vplyv vybraných aspektov finančného riadenia, environmentu
a etiky podnikania na vnímanie CSR v prostredí MSP**

The Impact of Selected Aspects of Financial Management, Environment and
Business Ethics on the Perception of CSR in the SME segment

Teze disertační práce

Vydala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně,
nám. T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín

Náklad: vydáno elektronicky

1. vydání

Sazba: autor

Publikace neprošla jazykovou ani redakční úpravou.

Rok vydání 2024

ISBN 978-80-7678-272-3